

Zita Janáčková, Eva Minářová, Olga Příborská

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 4 (4-50) – PŮVODNÍ ŘADA

3. VYDÁNÍ

ROZŠÍŘENO O AKTUÁLNÍ KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Upraveno podle RVP ZV 2023

nakladatelství Nová škola – Duha

ÚVOD

strana 5

1. Individuální.
2. Individuální.
3. a) mateřský jazyk – jazyk, který mluví naše matka, ta nás učí první slova; též se nazývá národní jazyk – mluví jím většina obyvatelstva na území daného státu, v našem případě je tímto jazykem čeština; rodná země (též vlast) – země (stát), ve které jsme se narodili.

 b) Individuální.
4. b) Především při státních svátcích a jiných příležitostech, je-li to obvyklé (např. na počest vítězství českých reprezentantů v mezinárodních soutěžích); chováme se důstojně, pokud to lze, stojíme v klidu s rukama podél těla.

c) František Škroup

I. OPAKOVÁNÍ UČIVA NIŽŠÍCH ROČNÍKŮ, str. 6 - 7

strana 6

1. b) Francii, Itálii, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Srbsko, Španělsko, Velkou Británii.
2. samohlásky: a, u; souhlásky tvrdé: k, r; souhlásky měkké: j, ť, souhlásky obojetné: s, m, l.
3. a), b) Chcete se spřátelit? (věta tázací) Jsem vodní had. (v. oznamovací) Mějte rádi vodu./! (v. žádací – rozkazovací) Ať jsme kamarádi! (v. žádací – přací)
4. a), b) První dny (1) plavby (5) se zdály (5) potvrzovat (5) naši předpověď (1). Jednou večer jsme (5) spatřili (5) na obzoru (1) velkou loď (1). Jela (5) opačným směrem (1) než my. Prožili (5) jsme (5) krátkou chvíli (1) velké radosti (1), ale o to větší bylo (5) později naše zklamání (1). Colin (1) vystřeloval (5) ze signální pistole (1) červené rakety (1), které znamenají (5) žádost (1) o pomoc (1). Ale nedostali (5) jsme (5) odpověď (1). Loď (1) zmizela (5) za obzorem (1). Otec (1) mi vysvětlil (5), že jsme (5) projížděli (5) mezi lodí (1) a sluncem (1), takže posádka (1) byla (5) oslněna (5) slunečním světlem (1) a nemohla (5) nás vidět (5).

strana 7

5. a), b) Mnoho krásných dní prožila (5) Anička u babičky a (spojuje slova) u dědečka. – (VJ) Všechno ale musí (5) jednou skončit (5). – (VJ) Končily prázdniny a (spojuje věty) dětem začínala (5) škola. – (S) Anička se musela (5) rozloučit (5). – (VJ) Na prázdniny jí zbyde (5) jenom vzpomínka. – (VJ) Kdyby se Anička nepřemáhala (5), asi by (5) jí i nějaká slza ukápla (5). – (S) Člověk se ale musí (5) naučit (5): vítat (5) s přáteli a také se s nimi musí (5) umět (5) rozloučit (5), když přijde (5) k rozloučení čas. – (S) Takové už je (5) to na světě. – (VJ) 8 větných celků;

 c) Individuální.
6. a), b) 4 větné celky. a) VJ – Je září, měsíc pasáček.

c) vrchovaté – vzpomínáte, zrůžověly – včely, jejich – alejích, zpívá – zimomřivá

d) jsou – 3. os., č. mn., čas přít.; vzpomínáte – 2. os., č. mn., čas přít.; rozpukly – 3. os., č. mn., čas min.; zrůžověly – 3.

os., č. mn., čas min.; přiletěly – 3. os., č. mn., čas min.; je – 3. os., č. 1., čas přít.; vidíš – 2. os., č. j., čas přít.; zpívá – 3. os., č. j., čas přít.; sedí – 3. os., č. j., čas přít.; stéká – 3. os., č. j., čas přít.; je – 3. os., č. 1., čas přít.

e) Individuální.

II. NAUKA O SLOVĚ, str. 8 - 15

strana 8

1. a) V přírodě (měkká souhláska). Rádi chodíme na vycházky (vycházek) do lesa. Sbíráme lesní (měkká souhláska) plody (tvrdá souhláska): borůvky (borůvek), maliny (tvrdá souhláska) a ostružiny (měkká, tvrdá souhláska). Mezi smrky (hrady) někdy (tvrdá souhláska) zahlédneme skotačící (měkká souhláska) veverky (ženy). Minulý týden (tvrdá souhláska) nám přes cestu přeběhli dva srnci (muži). V podzemí mají svá doupata lišky (ženy), zajíci (muži) a jezevci (muži). Ty se nám zatím (měkká souhláska) spatřit (měkká souhláska) nepodařilo (měkká souhláska).
b) veverky, srnci, lišky, zajíci, jezevci, dále např. medvědi, jeleni, divoká prasata
c) vycházky do lesa, sběr lesních plodů, skotačící veverky, dva srnci, doupata v podzemí, lišky, zajíci a jezevci
d) jedovaté houby, listnaté stromy, minulý týden, dva jeleni, silný déšť

e) Individuální.

2. a) Hastrman Vodička měl v úterý špatnou náladu. Z dlouhé chvíle se dal do mlsání, a když kousl do tvrdé karamelky, vypadl mu přední zub.
b) zub
c) Hastrman Vodička měl v úterý špatnou náladu. Z dlouhé chvíle se dal do mlsání, a když kousl do tvrdé karamelky, vypadl mu přední zub.
d) Hastrman Vodička měl v úterý špatnou náladu. Z dlouhé chvíle se dal do mlsání, a když kousl do tvrdé karamelky, vypadl mu přední zub.
3. Např.: xox – lok, xoxo – duha, xxoxo – mraky, oxox – alej, xxoxo – tretra.

strana 9

4. oslovení: Milá Aničko; následuje sdělení; po něm závěrečné přání: doufám, že se v příštím roce zase setkáme.
5. Individuální; nesmíme zapomenout na oslovení a podpis.

strana 10

1. a) živá – mrtvá, bílých – černých, všechno – nic, děti – starci, vždycky – nikdy, stačí – nestačí,
b) list
c) znova – zase, opět, rázem – naráz, kousek – část.
2. a) O minulých prázdninách jsem navštívila dědečka. Dědeček mi koupil nové kolo. Hned jsem se začala učit jezdit. Milada kolo ochotně podržela. Nasedla jsem a kousek jela. Často jsem z kola spadla. To mě neodradilo. Brzy jsem se naučila dobře jezdit.
b) dědeček – děda, často – mnohokrát, hned – okamžitě, minulých – předchozích, kousek – pár metrů, neodradilo – nezastrašilo, dobře – skvěle.
c) Individuální. Např.: podle toho, kudy jedeme – na auta, krajnice, koleje.

3. **a), b)** starobylé (souznačné: starodávné, protikladné: moderní), hbitý (s.: rychlý, p.: pomalý), neslyšný (s.: tichý, p.: hlučný), blízoučko (s.: nedaleko, p.: daleko), usmívat se, napínavá, špinavý (s.: umazaný, p.: čistý), sytý (s.: najedený, p.: hladový), hlasitý, sychravé, vysoký (s.: velký, p.: nízký), výborný (s.: skvělý, p.: špatný), milá (s.: příjemná, p.: nepříjemná), rozbitý, silný (s.: statný, p.: slabý), bystrý
4. **a), b), c)** Začal jsem lézt po skobách (6. p.). – (VJ) Byly už maličko (hodně) rezavé, posledních několik dní (2. p.) hodně (málo) pršelo. – (S) V1, V2. Drolil se z nich jemný (hrubý) prach (1. p.). – (VJ) Cítil jsem, jak mi kloužou dlaně (1. p.). – (S) V1, jak V2. Ale já vylézal (slézal) pořád výš (níž). – (VJ) Nohy (1. p.) mě začaly (přestaly) bolet. – (VJ) Nikdy jsem nemyslel, že mám takové neohebné (ohebné) nohy (4. p.). – (S) V1, že V2. Ale stoupal (klesal) jsem od skoby (2. p.) ke skobě (3. p.). – (VJ) Čím pomaleji (rychleji) jsem vystupoval (sestupoval) nahoru (dolů), tím prudčeji (pomaleji) mi tlouklo srdce (1. p.). – (S) Čím V1, V2.

strana 11

1. **b)** políček; ucho; zub; matka; vtip je v mnohoznačnosti slov.
2. **a)** jednoznačná: maminka, televize, pravítko, prázdniny, mnohoznačná: hřebínek, známky, šiška, knoflík, jazyk, list, myš, motýlek, stolička
- b)** Individuální.
3. **a)** hřeben, potlesk, rovina, sklep, oříšek
- b)** hřeben
4. **a)** ryba, moucha – nejsou souřadná ve vztahu k ostatním, která jsou podřazená ke slovu savci; líný, pilný – nemají podobný význam s ostatními slovy, nejsou s nimi souznačná (synonyma); přeskochí, vypočítá – nejsou souřadná ve vztahu k ostatním, která jsou podřazená ke slovu počásí.
- b)** řada a) podstatná jména, řada b) přídavná jména, řada c) slovesa
- c)** jelen, liška, medvěd, moucha, muflon, ryba, rys, veverka, vlk

strana 12

1. **a)** Např.: kvádru – oblek, palici – hlavu, ohráblo – nemotora, škrpálek – botách, trandila – tancovala
- b)** přirovnání: nožky jako vítr, tenká jako voska, divá jako čertice, trandila jak divá.
2. **a)** Ségra (Sestra) zapomněla v autáku (autě) nový kompl (počítač). Zjutra (zítra) píšeme písemku (písemnou práci) z ájiny (angličtiny). Nemůžu najít svoje fusekle (své ponožky). Náš táta je furt v rachotě (pořád v práci). Přestaň čumět (hledět, dívat se) do mobilu (mobilního telefonu). Pojd si ven čutat s mičudou (kopat s míčem).
- b)** zapomněla – 3. os., č. j., čas min., píšeme – 1. os., č. mn., čas bud., nemůžu – 1. os., č. j., čas přít., je – 3. os., č. j., čas přít., přestaň – 2. os., č. j., čas přít., pojd – 2. os., č. j., čas přít.
3. silný déšť, školní batoh, bratrův míč, prázdnou láhev, dlouhý provaz, limonádu a žvýkačku, nějaké šle

strana 13

1. **a)** bez citového zabarvení: rýč, ulice, hruška, okno, tužka, sníh; slova lichotná: maminečka (máma/matka), hajinkat (spát), hruštička (hruška), drobátko (trochu), veveruška (veverka); slova hanlivá: čokl (pes), klapajzna (ústa), škrpál (bota) čertisko (čert), barabizna (starý dům, chatrč) chlapisko (muž).
2. **a), b), c)** 8 větných celků; (cit. zabarv. slova podtržená) Tatínek se probudil, a když slyšel, že je Broučkovi pořád zima, poslal maminku zatopit. – (S) Maminka šla a trošku zatopila a bylo jim zase teploučko. – (S) Tatínek povídal, že

je venku ukrutné mrazisko. – (S) Za chvíli byla Broučkovi zase zima. – (VJ) A tak topili a topili. – (S) Dříví ubývalo a zimy přibývalo. – (S) Maminka dala Broučkovi svoji peřinu a vzala si jeho malinkou peřinku. – (S) Myslím, že strašně mrzla, ale neříkala nic. – (S).

3. a) Např.: ploutev – ruku, plavete – tápete/(učivo) nezvládáte, podusím – podám si, nebrblejte – nemluv- te, nevlňte se – nevrťte se, svižně pádlovat – pilně se učit, nasázím sardele – budu rozdávat pětky.
- b) mlčíte jako ryby, budete se mrskat jako kapři na suchu, jako úhoř neproklouzne, škola není jako zátočina.
- c) V (7) probíraném (2) učivu (1) určitě (6) plavete (5). Podusím (5) vás (3) u (7) tabule (1). Budete (5) se (3) mrskat (5).
- d) mlčíte – 2. os., č. mn., čas přít., neodvází – 3. os., č. j., čas přít., plavete – 2. os., č. mn., čas přít., podusím – 1. os., č. j., čas bud., budete se mrskat – 2. os., č. mn., čas bud.

PT Individuální.

strana 14

1. a) Bylo jednou jedno malé dítě, učit se mu příliš nechtělo. Slova sice psalo velmi hbitě, ono to však smysl nemělo. Jak je psalo můžete teď číst v řádcích této básně plné slov. Podle nich si asi budete už jisti, že to dítě sotva bude filozof!
- b) dítě – r. stř., č. j., slova – r. stř., č. mn., smysl – r. muž., č. j., řádcích – r. muž., č. mn., básně – r. ž., č. j., slov – rod stř., č. mn., dítě – r. stř., č. j., filozof – r. muž., č. j.
2. Např.: bílý jako sníh, rychlý jako rys, pomalý jako želva, černý jako uhlí, sladký jako med, studený jako led.
3. a) příjemná, najedený, mokro, úžasný – nejsou souznačná s ostatními slovy v daných řádcích.
- b) Individuální.
4. a), b) **podtržené**: strážce hlídá poklad, kyselý rybíz, čisté zoubky (dětské, pilky), promyšlená odpověď, těžké otázky, malá kobylka (zdrobnělina od kobyla, součást hudebních nástrojů), hbitý Jakub, svit měsíce (vesmírné těleso, časová doba), tupé nůžky, utřít prach (jemná částička, výbušná látka), zbytečná skrýš, nerozbitná mříž (hrzení, narýsovaná), vypadnutý list (list stromu, list papíru), hlasitý zpěv, dřevěný plot.
- c) Individuální.
5. a) teda, navyvádl jsem se, kousků, křampále, hrčáky, ženským.
- b) říct, všeset, dávat, zatahovat.
- c) navyvádl jsem se, vymáchaly, povyražení; např.: rozvykládal se, dovyprávěl

strana 15

1. a) Individuální.
- b) budova – dům, stěnách – zdech, obrázky – kresby, hezká – pěknou
2. a), b) Individuální.

III. STAVBA SLOVA, str. 16 - 23

strana 16

1. a) slova příbuzná, mají společný kořen.
b) Např.: -lov-: lovec, -ryb-: rybářský.
2. a), b) zahrada: zahradní, zahradník (kořen -hrad-); sestrojit: strojní, strojný (kořen -stroj-); letadlo: letec, letecký (kořen -let-); lékař: lékárna, lékovka (kořen – lék-); zdravý: zdravotní, zdravotník (kořen -zdrav-); čekat: čekající, čekárna (kořen – čeka-); nemile: milý, milost (kořen -mil-); výkres: kreslit, kreslení (kořen -kres-).
3. a) jezdit, nejezdí; zájezd, jezdeckví, výjezd, jezdecké;
lyžovat, lyžařský, lyžování, zalyžovat si, lyže, nelyžovat, lyžařka; "
stavební, postavit, výstavba, stavař, stavitel, nepostavená, stavitelské, vystavěný, postavit
b) voda: např.: vod-ní, pod-vod-ní, za-vod-nit.

strana 17

1. a), b) Např.:
S předponou: – vy-létá, nej-černější, ne-narazí, ultra-zvuk, od-raženému, na-slouchá;
S předložkou: – v nejčernější, do něčeho, v jeho, za pomoci, do různých, bez vady.

2. Individuální.

strana 18

1. Individuální, např.: pod vysokou jedlí, před sousedovým domem.
2. nadporučík, nadskočit, nad domem, nad dubem, nadletět, nad domy;
poddaný, pod postelí, podprůměrný, podvádět, pod deštníkem;
oddech, od soboty, odpovědět, odchod, odhodit, od nachlazení.
3. Individuální.
4. podběhnout, podvodník, odpoledne, odchod, odnést, od tatínka, od vás, nadpis, nad lesem, předpověď, nadporučík, nad stromy, podložka, před sebou, předpona, představit, před představením.
5. Individuální.

strana 19

1. roz-pust-il, bez-plat-ný, vz-dál-ená, roz-sud-ek, bez-větrí-í, vz-chop-it se.
2. bezproblémová, nezapnuté/rozepnuté, rozsvícená, bezradný, roz dováděné, bezstarostný, bezna-dějný, bezvýznamná.
3. roztrhnout, bez naděje, beznadějný, roztlouct, rozkousat, bezcenný, bez zubů, rozcestí, bezzubý, bez nás, rozcuchaný, bez barvy, bezbarvý, bezpečný, bez peněz, bez podílu, rozdmýchat, bezvadný.

4. Děti byly rozsazeny, aby dobře viděly na tabuli. Květiny byly rozsázeny, aby měly dost světla. Ucpal se odtok z vany. Každé slohové vypravování má mít nadpis. U smlouvy nesmí chybět podpis. Nebudte zbabělí, vzpamatujte se. Poraněný řidič upadl do bezvědomí. Letadlo konečně vzlétlo.
5. a) „Ahoj maminko,“ a Petr hned spustí, protože jaképak chlubení bez posluchačů. „Představ si, co se může stát z malé neopatrnosti! Dnes při čekání na autobus přímo přede mnou upadne babička, taková chuděrka, úplný věchýtek. Vrhnu se k ní, nemůže vstát, koukám, noha je nejspíš zlomená, a tak...“

b) spustí, neopatrnosti, upadne.

c) Individuální.

strana 20

1. Např.: objet – vjezd – objetí; objednat – objednávka – objednání; objevit – objevitel – objev; objemný – objem – vjem – objemový.
2. napsaný příběh (-ě- v kořeni slova), průběh vyučování (-ě- v kořeni slova), objevit (předpona ob-) viníky, ztráta vědomí (-ě- v kořeni slova), objemný (předpona ob-) balík, věrný (-ě- v kořeni slova) pes, vjezd (předpona v-) do dvora, odpovědný (-ě- v kořeni slova) člověk (-ě- v kořeni slova), objevení (předpona ob-) Ameriky, zrakový vjem (předpona v-), výběh (-ě- v kořeni slova) dobytka, maminčino objetí (předpona ob-), květy (-ě- v kořeni slova) bylinek, běžet (-ě- v kořeni slova) po pěšině (-ě- v kořeni slova), osvěžující (-ě- v kořeni slova) nápoj, věřit (-ě- v kořeni slova) v lidský rozum, objem (předpona ob-) tělesa, úspěšný (-ě- v kořeni slova) běžec (-ě- v kořeni slova), objednat (předpona ob-) časopis, přispět (-ě- v kořeni slova) k objevu (předpona ob-), Věra (-ě- v kořeni slova) a Bětka (-ě- v kořeni slova).
3. V restauraci jsme si objednali hlavní jídlo. K obědu budeme mít smažený sýr. Silné mrazy si vyžádaly oběti na životech. Objevení Ameriky se zapsalo do dějin lidstva. Vaši písemnou objednávku vyřídíme do týdne. Na setmělé obloze se objevily první hvězdy. Hlavní silnice se opravuje, proto ji musíme objet po vyznačené objíždce.

strana 21

1. Podzim.
2. a) Např. Pouštění draka.
- b) správný vítr, nový drak, každoroční výroba draka, pomoc rodičů a starších sourozenců, společné pouštění, dále individuální
- c) Martin a Andrea, závody v létání
3. a)

b) Individuální.

1. a) posílá, výstavu, oplátku, přijde, odnese, obarvený
 b) posílá (5) obálku (1), jednu (4) zvláštní (2) zprávu (1), do (7) lesů (1) a (8) do (7) parků (krásně (6) obarvený (2) list (1).
 c) Individuální.
2. Např.: nadchod, nad nosem, objev, podchod, před domem, rozkvět, bez květu, vchod, odchod, domu, východ.
- 3 a) vynalézání, vynalézt, vynálezci, vynalézavý, vynaleznu
 b) Např.: Inspirace (z lat.in-spirare – vdechnout) je stav, kdy člověk získá nápad, motivaci nebo energii pro tvoření, myšlení nebo jednání. Může přijít z různých zdrojů, jako je příroda, umění, jiné osoby, zážitky nebo vnitřní pocity.
4. a) pohybuje, přechází, přestane, ptačí, udělá, nebi.
 b) Až nám přechází zrak – jsme oslněni, překvapeni.

1. bez pozvání, nadpis, procestovat, bez ustání, podstatné, bez zastávky, beznohý, odcestovat, od cestujícího, bezohledný, bez bolesti, bezbolestný, do školy, doběhnout, s tebou, pod námi, prospat, bez pomoci, podrazit, narazit, na kámen, bez úkolu, bez problému, dobrovolný, omalovánky, o nich, bezpečný.
2. a), b), c) 6 větných celků. Venku leje jako z konve. – (VJ) Musím se rychle vzbudit. – (VJ) Slyším, jak v předsíni táta před odchodem do práce uděluje roz/příkazy Mílovi. – (S) Míla napomíná rozpustilého psa Broka. – (VJ) Brok vytrvale štěká a všichni jsou rozzlobení. – (S) Po včerejší vichřici jsou na dvoře zlámané větvě a rozbité sklo. – (VJ)
 d) Leje jako z konve. - Hodně prší.
3. Snědl můj oběd. Byla to od něho velká oběť. Vědec učinil velký objev. Musíme objet tu kaluž. Přišly tam obě sestry.
4. vjet (předpona v-) na náměstí, objevil (předpona ob-) poklad, pověsit (-ě- v kořeni slova) prádlo, nejkrásnější objetí (předpona ob-), věříme (-ě- v kořeni slova) ti, obětovat (-ě- v kořeni slova) život, právě (-ě- v kořeni slova) věší (-ě- v kořeni slova) obraz, oběhnout (-ě- v kořeni slova) obydlí, objednat (předpona ob-) zboží, chutný oběd (-ě- v kořeni slova), jednotky objemu (předpona ob-), zákaz vjezdu (předpona v-), dvě (-ě- v kořeni slova) objemné (předpona ob-) zásilky, běžet (-ě- v kořeni slova) domů, zlomená větev (-ě- v kořeni slova), výběh (-ě- v kořeni slova) pro koně.
5. Např.: rozzuřit, bezzubý, před/pod/ložka, nadporučík, bezpečí, objednávka, roz/ob/od/na/s/v/ vy/ložit, bezstarostný, rozkvetlá, od/vy/cestovat, ob/vjezd, od/nádech, posekaný, objetí, ob/vyklíčit, vz/napomenout si, ob/vjem, oddálit.

strana 24

1. Individuální.
2. a) vyjmen. slova: bydlela, bylo, kobylou, býkem, dobytek, (Zbyněk), Přibyslavi, bytě, nábytkem, obyvateli, obyčejích, slova příbuzná s vyjmen.: Bystřinou, pobýval, starobylým, bylinky, starobylých; slova s i, í po b: Bílá, Bivojem, babičkou, sbírat

b) Individuální.

strana 25

3. Na poli zrají klasy obilí. Už odbila dvanáctá hodina. Dědeček u nás pobyl celý týden. Dříve lidé trpěli bídou neboli nouzí. Pálí ho dobré bydlo. Nikdy nebudu nikoho bít. Čím bys chtěl jednou být? Jak jde na odbyt váš nový výrobek? Vám by prospěl pobyt na čerstvém vzduchu. Husitům se nepodařilo hrad dobýt. Musím dát dobít baterii.
4. a) Chtěl bych už být hodný. Snaž se bít na ty bicí lépe do rytmu. Čeští velmožové dobili hradiště Libici. Právě jsem si dobila svůj mobil. V Anglii jsem pobyla týden. Vojsko Přemyslovců pobilo nepřítele.

Závodník si nabil pistoli a vystřelil na terč. Během pobytu v Anglii jsem nabyla základní znalosti angličtiny.

b) Individuální.

c) Přemyslovci byli česká královská dynastie, která vládla v Čechách od 9. až do konce 14. století. Informace o Přemyslovcích můžeme najít v knize *Králové a knížata zemí Koruny české*.

PT d) Individuální.

5. Byl bych rád, kdybychom měli chatu a mohli pobývat jinde než v našem bytě. Mohli bychom tam trávit soboty a neděle a bývat tam o prázdninách. Tatínek řekl, že mám být hodný a pěkně se učit, aby mi mohl vyplnit moje přání. Snažím se nebyť domýšlivý. Kdybych to byl býval věděl, byl bych opatrnější.

strana 26

1. a), b) Pozorujeme mlýnský (příbuzné s vyjmen. slovem) kámen, který leží poblíž (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mlýnice (příbuzné s vyjmen. slovem). Usedáme na něj. Tatínek před mlýnem (vyjmen. slovo) hovoří s mlýnářem (příbuzné s vyjmen. slovem) a mlýnářkou (příbuzné s vyjmen. slovem) o tom, že umlít (není vyjmen. slovo ani příbuzné) kvalitně (není vyjmen. slovo ani příbuzné) obilí (není vyjmen. slovo ani příbuzné) je umění, kterého si lidé (není vyjmen. slovo ani příbuzné) ohromně váží. Náhle uslyšíme (příbuzné s vyjmen. slovem) hřmění. Začne se blýskat (vyjmen. slovo) a spustí prudký liják (není vyjmen. slovo ani příbuzné). Pan mlýnář (příbuzné s vyjmen. slovem) chvatně nasazuje na lysou (vyjmen. slovo) hlavu bílou (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mlýnářskou (příbuzné s vyjmen. slovem) čepici a všichni se běžíme schovat do jeho příbytku (vyjmen. slovo). Ve mlýně (vyjmen. slovo) potom hltavě polykáme (vyjmen. slovo) závin z listového (není vyjmen. slovo ani příbuzné) těsta a pijeme pelyňkový (příbuzné s vyjmen. slovem) čaj. Z vyjmen. slov zde chybějí: slyšet, vzlykat, plynout, plýtvat, lýtko, lýko, lyže, pelyněk, plyš.
- c) dvouslabičná: mlýnem, blýskat, lysou, mlýně, trojslabičná: příbytkem, polykáme
2. neslyšná chůze, zalykat se pláčem, bílá lysina, lízat zmrzlinu, zbytečný slib, blíží se listopad, lyžař-ský pobyt, rozbitý plynoměr, velice líbezná, bíle nalíčený obličej, blýskavý plíšek, plyšová hračka, kapky rosy se blyštěly, škodlivý lýkožrout, líheň kuřat, obyčejná líska s jablky, pobývat v Litomyšli.

3. Individuální.

4. Individuální. Slova z nápořdy: se blýská, neslýchaná, plynoucí, lidská, plynové, nedoslýchá, se blyští, blízka, plynulá, neslyšné, líska, lyska, plyšový.

strana 27

1. a) Domy by se měly nějak jmenovat. – (VJ) Jako je to u lidí. – (VJ) Každý dům je jiný. – (VJ) Má svůj obličej, šaty, vrata, okna i vůni. – (VJ) Oknem naší školy vídám dům, který by se měl jmenovat dům Dvou Sluncí. – (S) Není, jako jsou jiné domy. – (S)

Dům je živý, protože v něm bydlí lidé. Někdy je veselý a někdy zase smutný. Zpívá si a hraje na klavír, na housle nebo na trubku. Směje se a někdy také pláče jako děťátko. Okna jsou jeho oči, a když je večer plný světla, dívá se jimi do tmy. Okna v něm září jako hvězdy.

b) pláče jako děťátko, září jako hvězdy

c) veselý – smutný, směje se – pláče, světla – tmy.

d) Např.: bydlí – žijí, pláče – vzlyká, dívá se – hledí, září – blyští se.

e) Individuální.

2. a) Individuální.

b) Individuální.

c) Pálí ho dobré bydlo. – Má se dobře, přesto není spokojený. Host do domu, Bůh do domu. – K hostu se máme chovat tak, hezky, jako by nás navštívil samotný Bůh. Všude dobře, doma nejlépe. – Ve známém prostředí a v kruhu blízkých se člověk cítí nejlíp.

strana 28

1. my; mýt; myslet: přemýšlela, myšlenka, vymyslela; mýlit se; hmyz; myš: myšáka; hlemýžď; mýtit; zamykat; smýkat: smýkla; dmýchat: rozdmýchala; chmýří: chmýří; nachomýtnout se; Litomyšl.

V Litomyšli žila myška malá, Milena se jmenovala. Přemýšlela Milenka, napadla ji myšlenka, že poletí do vesmíru, myšáka tam vezme Míru. Vymyslela postup letu, rozdmýchala svou raketu. Smýkla sebou, vzhůru míří, chvíli letí jako chmýří, vesmír chce mít na dosah a pak náhle zemskou tíží dolů padá jako hrách. A tak místo vesmíru spí v krabičce od sýru.

2. Děti se před spaním myjí. Milý dědečku, brzy přijed'. Jenda se někdy ve svých úsudcích mýlí. Naďa se hodně učí, ze zkoušky bude mít jistě jedničku. Denně pomáhá mamince mýt nádobí. Když tam jdete vy, půjdeme i my. Půjčíš mi nějakou knihu? Dny ubíhají, čas rychle miji. V ZOO je k vidění také medvídek mýval. Strýček pro nás vždy míval něco na zub.
3. Máma myla (vyjmen. slovo) Mílu (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mýdlem (příbuzné s vyjmen. slovem). Míla (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mýdlo (příbuzné s vyjmen. slovem) miluje (není vyjmen. slovo ani příbuzné).
4. myš, hmyz, mýt, my.

strana 29

5. a), b) Individuální.

 c) Individuální.

6. Myslet (vyjm. slovo) bolí. – I přemýšlení vyžaduje určité úsilí a námahu. Řekni mi (není vyjm. slovo), co čteš a já ti povím, kdo jsi. – Každá činnost kterou člověk provádí, o něm dokáže něco povědět. I čtení je jedna z nich.
7. a) ..., jak se Šimon umývá. ... Sportovci se ráno myjí ... my nemáme ... Myslela jsem ... Že si spolu zastřílíme. „Ty bys mi půjčila ... Co bylo, je smazané ... slíbila ... zapůsobila ... zmizely jako kapky.
- b) Asi proto, že mytí studenou vodou nám pomůže probudit se a jsme pak svěží a čiperní.
- c) průšvih – nepříjemnost, neúspěch, malér.
- d) Co bylo, je smazané. – Něco, co už není, už se o tom ani nemluví, je zapomenuto.

 e) Individuální.

8. a) Jací jsou lidé? Známe osoby zlomyslné, svědomité, domýšlivé, líné, bystré, hbité, mírné, umíněné, mírumilovné, neomylné, neobvyčejné, milé, pečlivé, vynikající, výjimečné.

vlastnosti kladné: svědomité, bystré, hbité, mírné, mírumilovné, neobvyčejné, milé, pečlivé, vynikající, výjimečné, neomylné

záporné: zlomyslné, domýšlivé, líné, umíněné

b) další kladné např.: veselé, přátelské, dobrosrdečné, další záporné např.: sobecké, pyšné, zákeřné.

 c) Individuální.

strana 30

1. a) Pepík klopýtal šerem s pytlem na zádech. Cesta byla zarostlá pýrem, ve kterém se plazili slepýši. Hvězdy se třpytily a netopýři neslyšně létali. Pepík byl nebezpečný pytlák, který se často pyšnil svými „úlovky“. Patřili k nim sudokopytníci i lichokopytníci. Té noci silně voněl pyl květin. Pytlák z toho kýchl, až vyplašil myslivcovu psa Kopýtku. Ten začal pilně štěkat. Bylo po pytláčení, pytlák se pýřil studem. Zpytuje své černé svědomí. Musí pykat za svoje činy.
- b) klopýtal, pytlem, pýrem, slepýši, třpytily, netopýři, pytlák, pyšnil, sudokopytníci, lichokopytníci, pyl, pytlák, kopýtko, pytláčení, pýřil, pytlák, zpytuje, pykat
2. nebud' pyšná, bábovky na písku, pil sodovku, slepit papírový hrad, slepýš je plaz, opylovat květ na zahrádce, pýcha předchází pád, píchnout se do nehtu, pilný hmyz, kraví pysky, opiluj dřevěný plot, pod kopyty koní, pytel pilin, slepit obrázky, napínavý příběh, zapíchl špendlík.
3. názvy zvířat: netopýr, slepýš; názvy věcí: pyl, pytel, pysk, kopyto; názvy vlastností: pýcha.
4. a), b) Slepýš (1) se zahradním pýrem (1) hádají (5) se s netopýrem (1). Už to vidí (5), přímo cítí (5), jak se jim medaile (1) třpytí (5). Netopýr (1) tak pyšně ryl (5), až se z květů (1) sypal (5) pyl (1). „Odejdi (5) hned bez zisku (1), než dostaneš (5) po pysku (1)!“ „Abys neskončil (5) i ty pod kravskými kopyty (1)!“

strana 31

1. podstatná jména: syn, sýr, sýkora, sýček, sysel; přídavná jména: sytý, syrový, sychravý, slovesa: usychat, syčet, sypat.
2. a), b), c) 8 větných celků; Prosinec (není vyjmen. slovo ani příbuzné) je poslední měsíc (není vyjmen. slovo ani příbuzné) v roce. – (VJ) Venku je sychravo (příbuzné s vyjmen. slovem) a sype (vyjmen. slovo) se sních (měkká souhláska). – (S) Lidé (není vyjmen. slovo ani příbuzné) posílají (není vyjmen. slovo ani příbuzné) vánoční přání i

zásilky (není vyjmen. slovo ani příbuzné) s dárky (tvrdá souhláska). – (VJ) Děti sypou (vyjmen. slovo) sýkorkám (příbuzné s vyjmen. slovem) do krmítek (není vyjmen. slovo ani příbuzné) kousky sýra (vyjmen. slovo) a lůj. – (VJ) V sítích (není vyjmen. slovo ani příbuzné) se mrskaří šupinatí (není vyjmen. slovo ani příbuzné) kapři (měkká souhláska). – (VJ) Maminky (není vyjmen. slovo ani příbuzné) spolu s dcerami a syny (vyjmen. slovo) přemýšlejí (příbuzné s vyjmen. slovem) o vánočních dárcích (měkká souhláska). – (VJ) Při pečení děti uždibují syrové (vyjmen. slovo) těsto, až mají přesycená (příbuzné s vyjmen. slovem) břicha. – (S) Pokud není sychravé (vyjmen. slovo) počasí a nesype (příbuzné s vyjmen. slovem) se příliš hustě sníh, vyjíždějí ven na lyžích (vyjmen. slovo) nebo na saních. – (S)

3. Např.: sesypat, sesypávat, sesypaný.

4. Snědl kousek sýra. Síra je nerost. Už nebudeme jíst, jsme syti. Když na jaře půda oschne, začneme sít. Ryba uvízla v síti. Alena ochraptěla, sotva sípá. Babička sype zrní drůbeží. Miminko je ospalé, pomalu usíná. Pomoc hledal otec u syna.

5. Individuální.

strana 32

1. a) V jedné výšce byl starobylý kostelík. Měl neobyčejně vysokou věž a malou vížku. Ve věži visel zvon a lítali tam výři, netopýři a někdy i upíři. Žili tu také různé smyšlené bytosti: bílá paní, víla Vilemína, čaroděj Vít a pohádková zvířata. Každý večer vyváděli neobvyklé kousky, vířili v tanci a tropili takový povyk, že všichni psi ve vsi začali výt.

b) Individuální.

2. pes nepřestává výt, skok do výšky, plavce stáhl vodní vír, život mu visí na vlásku, neviř prach, vyseli jsme semínka, uvít věneček, navštívit Víta, kostelní vížka, vít členku z pampelišek, ne- představitelná výška, houkání výra, víra v dobro, vítr víří smetí, uvidět výři mláďata, vydám dost peněz za oblečení, vídám ho u kamaráda, visutá hrazda, zásuvka vysunutá ze stolu.

3. Např.: vysmýčít byt.

4. Eliška, Libuše, Lída, Milena, Olina, Simona, Zbyšek, Zina,

Alice, Bivoj, Libor, Přemysl, Slavomír, Vilém, Zbyněk, Zita

Bystřice, Litomyšl, Vysoké Mýto, Višňová, Vyšehrad.

5. Více očí víc vidí. - Lidé společně vidí víc než jedinec. Zvyk je železná košile. – Zvyku/zlozvyku, který máme již dlouho, se nedá lehce zbavit, je hluboce a pevně zakořeněn.

strana 33

1. a) Napadl sníh. Brzy bylo na kopci nazývaném Blučina plno dětí. Ozýval se tam veselý smích. Nejvíce bylo slyšet Aničku. Měla jazyk na pravém místě, jak o ní říkali. Lojzík Podzimek se srazil s Jirkou Zimou, nic se jim ale nestalo. Večer se rychle přiblížil. Zítra se děti sejdou zase, pozítří vyrazí na kluziště. Zívají a jak lehnou, ozývá se oddechování.

b) Individuální.

 c), d) Individuální.

e) Brzy, nazývaném, Ozýval, jazyk, ozývá

2. kočičí jazýčky (příbuzné s vyjmen. slovem), Honzíkova (není vyjmen. slovo ani příbuzné) cesta, zimní (není vyjmen. slovo ani příbuzné) prázdniny, ruzyňské (příbuzné s vyjmen. slovem) letiště (není vyjmen. slovo ani příbuzné),

vyzývat (předpona vy-, příbuzné s vyjmen. slovem) ke spolupráci, získat (není vyjmen. slovo ani příbuzné) zkušenosti, nezištná (není vyjmen. slovo ani příbuzné) pomoc, razítko (není vyjmen. slovo ani příbuzné) na dopisu (není vyjmen. slovo ani příbuzné), ozvěna se ozývá (příbuzné s vyjmen. slovem), významný (předpona vy-) jazykovědec (příbuzné s vyjmen. slovem), vypláznout (předpona vy-) jazyk (vyjmen. slovo), příjdu (měkká souhlásky) pozítří (není vyjmen. slovo ani příbuzné), Zita (není vyjmen. slovo ani příbuzné) a zívá (není vyjmen. slovo ani příbuzné), rozbitá (není vyjmen. slovo ani příbuzné) vázička (není vyjmen. slovo ani příbuzné), brzičko (není vyjmen. slovo ani příbuzné) jsou Vánoce

3. a) A-1, B-2, C-3, Č-4, D-5, Ď-6, E-7, F-8, G-9, H-10, CH-11, I-12, J-13, K-14, L-15, M-16, N-17, Ň-18, O-19, P-20, Q-21, R-22, Ř-23, S-24, Š-25, T-26, Ť-27, U-28, V-29, W-30, X-31, Y-32, Z-33, Ž-34

b) JAKY CIZÍ JAZYK SE UČÍTE? = Jaký cizí jazyk se učíte?

c) Individuální.

d) Jazyk – např. jazyk (řeč), jazyk (v ústech), jazyk (v obuvi), jazyk (sněhový)

4. Má mlsný jazýček. – Je vybíravý v jídle. To je stále stejná muzika. – Říká či dělá stále to stejné. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. – Člověku se vrátí to stejné, co dělá.

strana 34

1. a) Dal nohu z plynu, zpomalil a zastavil. Frnk, frnk, míhaly se kolem něho závodní vozy, které ještě před

chvilku měl daleko za sebou. A už přijeli mechanici z jeho depa a vyptávali se, co se děje. Chvilku se díval nechápavě, neodpověděl, vystoupil a šel. Vykročil domů. Pěšky. před chvilku měl daleko za sebou. A už přijeli mechanici z jeho depa a vyptávali se, co se děje. Chvilku se díval nechápavě, neodpověděl, vystoupil a šel. Vykročil domů. Pěšky. Celou cestu přemýšlel: Jak vlastně vypadal tatínek? Jak vypadají lidi? Jak vypadá svět? Tolik let jsem jezdil vysokou rychlostí, že svět byl pro mě obyčejná čmouha, která letěla kolem mě. Krajina čmouha a člověk tečka v dálce, která se rychle přibližovala a uskočila před mým strojem. Safra, to jsem ten život zbytečně rychle projel.

b) Individuální, k plynout např.: plyn, plynulý; k myslet např.: myšlenka.

c) Např. Chtěl bych být programátorem. – Psa nesmíš bít. Zbyl poslední rohlík. – Zbít psa nesmíte. Nabyt nové vědomosti. – Nabil mobil.

d) zastavil, vykročil, uskočila.

e) Individuální.

2. a), b), c) Víte (5), co se kdysi stalo (5) na (7) Vyšehradě? Děti dobře znají (5) pověst o (7) Horymíro- vi a o (7) Šemíkovi. Hledali (5) místo, odkud skočil (5) Šemík se (7) svým pánem do (7) Vltavy. Svým skokem zachránil (5) Šemík Horymíra před (7) jistou smrtí. Dnes vede (5) pod (7) skálou silnice. Stojí (5) tam domy, jen Vltava teče (5) líně dál svým korytem.
3. Netopýr se podobá myši. Pýcha je špatná vlastnost. Včely přenášejí pyl. Slepýš se živí hmyzem. Zajíc má rozpůlený pysk.
4. Individuální.

strana 35

1. a) Osnova: 1. Vnější popis vodníka a jeho bydliště; 2. Charakteristika vodníka; 3. Pracovní náplň vodníka.

 b) Je neomezeným králem. – Je nezávislým, jediným králem. Jeho pracovní náplň tvoří.. – Jeho pracovní povinnosti (činnosti). Má spaden. – Zaměřuje (soustředí se) na... Staromilec – milovník staré doby.

c) Individuální; např.: večerníček O vodníku Česílkovi (Česílko).

d) Individuální.

e) Je (5) to (3) staromilec (1), který (3) se (3) všemožně (6) brání (5) novotám (1). Nepotrpí (5) si (3) na (7) přepych (1), ke (7) spokojenosti (1) mu (3) stačí (5) ryby (1) a (8) nezbytná (2) fajfka (1) tabáku (1). Je (5) neomezeným (2) králem (1) ve (7) své (3) vodní (2) říši (1) a (8) pečlivě (6) střeží (5) svoje (3) hrnečky (1), V (7) nich (3) vězní (5) duše (1) utopených (2) nešťastníků (1).

2. Individuální.

3. Individuální.

V. SLOVNÍ DRUHY, str. 36 – 50

strana 36

1. a) skákat (sloveso, ostatní jsou podstatná jména), b) lovec (podstatné jméno, ostatní jsou slovesa), c) čtyřicet (číslovka, ostatní jsou příslovce)

strana 37

2. **a), b)** slova ohebná: árie, ježibaby, bílá (2), pára (1), vstává , luk , kapka, krve, dračí, deset (4), kapek, žluči, teplé, srdce (1), ptačí (2), nám, to (3), kotle (1), hučí (5); slova neohebná: z, čury, mury, fuk, z, a, pěkně (6), ať, už, z (7).

strana 38

1. **a)** Honička, dvorečku, myš, skryš, myší, kočka, štekání, hafan, kočku, Psíka, děda, holí, krávy, polí, Selka, dědu, konec, hraní, obědu.
b) hafan – psíka, slova souznačná citově zabarvená, synonymum bez cit. zabarvení – pes
2. ten: kamarád (osoba), sešit (věc), tatínek (osoba), dům (věc), policista (osoba), Matyáš (osoba)
ta: spolehlivost (vlastnost), koza (zvíře), usměvavost (vlastnost), kočka (zvíře), lavice (věc), zbabělost (vlastnost)
to: vaření (děj), miminko (osoba), učení (děj)
ti: kamarádi (osoby), králíci (zvířata)
ty: hrušky (věc)
ta: (mn. č., rod stř.) vaření (děj), učení (děj)
3. **a)** hbitý Milan, líný Zbyšek, pyšná Kamila, zívající žák, zlomyslné dítě, lyžařský výcvik, jazyková příručka, obyčejná omítka, kmínový chléb, bílková poleva, nezvyklý nadpis.
b) hbitý – hbitost, líný – lenost, pyšná – pýcha, zívající – zívání, lyžařský – lyžař, jazyková – jazyk, obyčejná – obyčej, kmínový – kmín, bílková – bílek, nezvyklý – nezvyk
4. **a)** Ježek (rod muž.) má zavalité tělo (rod stř.). Jeho tělo (rod stř.) pokrývají husté bodliny (rod žen.). Venku bývá obvykle v noc. Špatně vidí, ale výborně slyší. Živí se hmyzem (rod muž.). Patří tedy mezi hmyzožravce (rod muž.). Někdy pojídá také myši (rod žen.). V zimě (rod žen.) bývá ukrytý a spí zimním spánkem (rod muž.).
b), c) Individuální.

strana 39

1. a) Individuální.
b) Zeptáme se na ně otázkami Jaký? Který? Čí?. Jsou to přídavná jména.
c) Individuální.
- PT** Individuální.
2. a) PYLNÝ, ZIMNÍ, VÝBORNÝ, LYŽAŘSKÝ, DŮMYSLNÝ
b) Individuální.
3. a) mlčenlivých, žulových, rozsáhlých, zelených, zarostlými, holými, košaté, rozložené
b) Individuální.
- c) Individuální.
4. a), b) a) běloba (podstatné jméno, ostatní jsou přídavná jména), b) modře (příslovce, ostatní jsou přídavná jména),
c) pláče (sloveso, ostatní jsou přídavná jména), d) panenka (podstatné jméno, ostatní jsou přídavná jména)

strana 40

1. a) Dívka, Aleš, Rodiče, dítě, žáky.
b) Zájmena. Zastupují podstatná jména.
2. a) Individuální.
b) Já, ty, to, to, nám, nám, ten, kdo, ten.
- c) Ten má pod čepicí. – Ten je chytrý.
3. Vy jste nám slíbili, že přijдете za chvíli. Když jdete vy, půjdeme i my. Oni se poučili ze svých chyb. Zítra přijede babička. Dědo, přečti mi pohádku. V naší víšce stojí starobylý kostelík. Myslím, že se mýlíš.
4. Individuální.

strana 41

1. a) a) individuální, b) pět, c) dvě, d) tři, e) čtvrtý
b) Číslovky.
2. **číslovky:** tři, sto, osm, pět, stý, troje, málo, osmý, pátý, patery, dvoustý, třicet, padesátkrát, mnoho, **zájmena:** on, ji, nás, jich, se, to, její, ten, váš, moje, vy, jim
3. a) Rok, měsíce, týdny, dny.
b) dvanáct, čtyřech, sedmi
4. a) tisíc, Jednoho, dva, sto padesát, třetím, troje, dvaceti, dvacátého osmého, deset, čtyři, dvakrát, sedm
b) třetím, dvacátého osmého
c) Rybáři chovají v rybníku asi 1000 kaprů. 1 kapra jsem si koupil v rybárně. Vážil 2 kilogramy a zaplatil jsem 150 korun. V lyžařském závodě skončil na 3. místě. Olinka si koupila 3 ponožky po 20 korunách. Narodil se 28. března. Kolik je 10 plus 4 a kolik je 2 krát sedm?

strana 42

1. a) jsem, sloužil, vysloužil, jsem, krákoře, běhá, pláče, jsem, sloužil, vysloužil, jsem, tlačká, krákoře, běhá, pláče
b) léto – rod stř., č. j., 1.p, kuřátko – rod stř., č. j., 4.p., kuře - rod stř., č. j., 1.p, dvoře – rod. muž., č. j., 6. p., panenka - rod žen., č. j., 1.p, komoře - rod žen., č. j., 6.p, léto - rod stř., č. j., 1.p, kachničku - rod žen., č. j., 4.p., kačka - rod žen., č. j., 1.p., bláto – rod stř., č. j., 1.p., kuře - rod stř., č. j., 1.p, dvoře – rod. muž., č. j., 6. p., panenka - rod žen., č. j., 1.p, komoře - rod žen., č. j.

c) zájmena: já, to, si, to, to, má, já, to, si, to, ta, to, má, číslovky: první, druhé

d) Když jsem já sloužil

Když jsem já sloužil to první léto,
vysloužil jsem si kuřátko za to.
A to kuře krákoře, běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil to druhé léto,
vysloužil jsem si kachničku za to.
A ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře, běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil to třetí léto,
vysloužil jsem si husičku za to.
A ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře, běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil to čtvrté léto,
vysloužil jsem si vepřika za to.
A ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře, běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil to páté léto,
vysloužil jsem si telátko za to.
A to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře, běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil to šesté léto,
vysloužil jsem si kravičku za to.
A ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře, běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil to sedmé léto,
vysloužil jsem si volečka za to.
A ten vůl jako kůl
a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.
Když jsem já sloužil to osmé léto,
vysloužil jsem si botičky za to.
A ty boty do roboty
a ten vůl jako kůl
a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř
a ta husa chodí bosa,
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře běhá po dvoře,
má panenka pláče doma v komoře.

Když jsem já sloužil poslední léto,
vysloužil jsem si děvčátko za to.
To děvčátko jak poupátko,
a ty boty do roboty
a ten vůl jako kůl
a ta kráva mléko dává
a to tele hubou mele
a ten vepř jako pepř

a ta husa chodí bosa
a ta kačka bláto tlačká
a to kuře krákoře běhá po dvoře
má panenka stele postel v komoře...

2. Individuální. Např. Pes štěká,..
3. a) Znáte – 2. os., č.mn., čas přít., nosí – 3. os., č. j., čas přít., svlékali jsme – 1. os., č. mn., čas min., plakali jsme – 1. os., č. mn., čas min., nabíráš – 2. os., č. j., čas přít., zavíráš – 2. os., č. j., čas přít., slzí – 3.os., č. j., čas přít., točí – 3.os., č. j., čas přít.
- b) 1. Cibule. 2. Vítr.
4. a), b), c) usilovně (6) přemýšlí (5), vichřice (1) sílí (5), lehce (6) se (3) zablýsklo (5), hlemýždí (2) tempo (1), třpytivý (2) poklad (1), zařídit (5) obydli (1), bydlí (5) blizoučko (6), mýlit (5) se (3) je (5) lidské (2), zbytečné (2) plýtvání (1), umí (5) rovnice (1), mírně (6) otočit (5), zítra (6) přijedu (5), pyšně (6) vykračuje (5), mlít (5) mlýnkem (1), vytvořit (5) mydliny (1), nedoslýchavá (2) babička (1)

strana 43

1. a) Individuální.
- b) Slovanů – Slované byli národ, který přicházel do našich zemí od východu během 5.-6. století., rody - příbuzenská skupina, jež pochází od společných předků, Vladykové - titul nižších šlechticů a radních významnějších měst, posly - historické označení osoby, která osobně zprostředkovává doručení dopisu či jiné zásilky, stařešinu - nejstarší člen rodiny nebo jiné skupiny, též náčelník
- c) a) ne, b) ne, c) ano, d) ano
- d) 1. Bratři Čech a Lech. 2. Zaslíbená země. 3. Rozloučení. 4. Krok a jeho nové sídlo.
- e) Individuální.
2. a), b) Individuální.

strana 44

1. a) 1. Strom. 2. Hlemýžď. 3. Voda.
- b) Dobře – Jak? Ven – Kam? Doma – Kde? Dopředu – Kam? Dozadu – Kam? Jedná se o příslovce.
2. a) Kde? venku, nízko, nahoře. Kam? domů, dovnitř, nízko, nahoru. Kdy? zítra, vloni, brzy. Jak? výborně, rychle, hlasitě.
- b) Individuální.
3. a) hezky, česky, zřetelně, hlasitě, prozíravě, ohleduplně, pěkně, tajemně
- b) ohleduplný – 5 slabik
- c), d) Individuální.

strana 45

1. a) do, do, na

b) Individuální.

c) přídavná jména: novému, hodné, příslovce: pěkně, pěkně

2. **a)** Skákal pes přes oves, přes zelenou louku...Ja do lesa nepojedu, já do lesa nepůjdu...Pásla ovečky v zeleném háječku...Vyletěla holubička ze skály...Pod našima okny teče vodička...

b) Individuální.

c) Individuální, např. in, about, before, on,...

3. **a)** do postele (předložka), donesla (předpona), za paní (předložka), zapsala (předpona), bezbolestná (předpona), bez nálady (předložka), uzdravil (předpona), u školy (předložka).

b) Brzy (6) jsem (5) se (3) uzdravil (5) a (8) dnes (6) čekám (5) u (7) školy (1) na (7) svoje (3) kamarády (1).

strana 46

1. **a)** Individuální.

b) předložky: za, v, z, na, pod, spojky: ale, proto, a, nebo, protože, že

2. ale, když, protože, aby, než, nebo

3. Eliška si koupila koláč, protože měla hlad. Maminka by si přála, aby se děti dobře učily. Půjdeme na hřiště nebo si budeme hrát v parku. Na jedné větvi sedí sýkora a druhé větvi sedí havran.

4. Spojky, které spojují věty:když, aby, protože, že, ale. Spojky, které spojují slova: a, i, ani, nebo

strana 47

1. **a)** Věta přací.

b) Částice.

c) Individuální.

2. Např. Kéž by napadl sníh. Necht' přijede babička. Ať už jsou prázdniny. Ať nedostanu špatnou známku. Kéž bych neonemocněl.

3. **a)** Kéž, prý, Necht', Ať, Kéž, Ne, Necht', Což, Možná, zejména, Ano

b) Kéž (9) svítí (5) sluníčko (1) celý (2) den (1). Honza (1) prý (9) není (5) doma (6). Necht' (9) se (3) vám (3) u (7) nás (3) líbí (5). Ať (9) je (5) celá (2) rodina (1) zdravá (2) a (8) šťastná (2). Kéž (9) by (5) mi (3) rodiče (1) koupili (5) psa (1).

 c) Individuální.

4. **a)** Individuální.

b) zejména, kéž

c) NA, na, Na, na, s, o, Do, do

strana 48

1. a) Zimní návštěvníci. Na konci vesnice stála starobylá chaloupka. V ní bydlela babička. Venku řádila silná vánice. Vánice zabouchala na dveře: Buch, buch, buch! „Přišla jsem na návštěvu, pusť mě dovnitř“, zakvílela vánice. „Jen si foukej venku!“ křikla babička a neotevřela. Po chvíli na dveře zabušil havran, Ťuk, ťuk, ťuk! „Přišel jsem na návštěvu,“ krákal havran. „Ty patříš na pole!“ vykřikla babička a neotevřela.
b) Citoslovce.
c) Individuální.
2. Mňam, to je dobrota. Jú, to je krásné. Hurá, jsou Vánoce. Jupí, vyhráli jsme. Brr, to je zima. Hepčík, táta kýchá. Au, to bolí. Ach, to je škoda.
3. a), b) ťuk (10), strom (1), on (3), ťuká (5), vlnky (1), kvak (10), hurá (10), tenkrát (6), břink (10), brr (10), míč (1), hop (10), skok (1), skákat (5), aby (8), achich (10), sedmý (4), šplouchy (10), šplouchání (1), cink (10), ten (3), křik (1), rána (1), mňau (10).
4. verr, cink, bú, buch, kop, fú, cililink, klep, bé, haf, mé, chrochro, dup, kvák
5. Individuální.

strana 49

1. a) 1. Vznešeně si vykračuje, vějířem se ovívá, nad jiné se povyšuje a je pyšný protiva. – Páv. 2. Časně zrána vychází, po nebi se prochází, v poledne je nejvýše, střechy zlatě popíše. – Slunce.
b) Vznešeně (6) si (3) vykračuje (5), vějířem (1) se (3) ovívá (5), nad (7) jiné (2) se (3) povyšuje (5) a (8) je (5) pyšný (2) protiva. (1) Časně (6) zrána (6) vychází (5), po (7) nebi (1) se (3) prochází (5), v (7) poledne (1) je (5) nejvýše (6), střechy (1) zlatě (6) popíše. (5)
c) vychází – prochází, povyšuje – nejvýše
2. a) vzdálený, oddálit, dálka, daleký, oddálená, daleko – **dal**
vydechnout, nádech, výdech, vzdech – **dech**
objevit, výjev, objevitel, objevy, vyjevit – **jev**
oddaný, vydání, předání – **dan**
b) vzdálený (2), vydechnout (5), oddálit (5), objevit (5), nádech (1), oddaný (2), dálka (1), výjev (1), objevitel (1), vydání (1), výdech (1), daleký (2), objevy (1), předání (1), vzdech (1), vyjevit (5), oddálená (2), daleko (6)
3. Do Brna přijel cirkus Humberto. Projíždí zeměmi Evropy. Nedávno navštívil Slovensko a Maďarsko. Nyní projíždí Českou republikou. Z naší vlasti se cirkus vydá směrem na západ a zavítá do Německa, Švýcarska a do Francie.
4. a) Individuální.
b) Vánoce (1), Vánoce (1) přicházejí (5), zpívejme (5) přátelé (1), po (7) roce (1) Vánoce (1), Vánoce (1) přicházejí (5), šťastné (2) a (8) veselé (2). si (3), marně (6), pod (7), léta (1), Štědrý (2), být (5), pak (9)

strana 50

1. a) Individuální.

b) najít, chtít, dívat, žít, koupit, pocítit

PT c) Individuální.

d) Individuální.

2. a) smrček – skrček, dál – král, akátů – brokátu, zdejší – nejkrásnější

b) Individuální.

 c) Individuální.

3. Např. ozdoba - dekorace, strojit - zdobit, obdržet - dostat, darovat - věnovat, veselit se – radovat se, štědrý – rozdávačný, velkorysý

4. a) Pepík se ptal Mikeše: proč ty sáňky zatáhl sem na zahrádku pod jablůňku a pochválil kocoura, že to provedl moc dobře, Mikeš odpověděl, že ještě nikdy neviděl vánoční stromek a že chtěl dárky položit pod jabloň, protože nevěděl, že se dárky dávají pod stromek přinesený z lesa.

b) Individuální.

5. Individuální.

VI. PODSTATNÁ JMÉNA str. 51 – 80

strana 51

1. a), b) rod mužský: vědec (č. j.), Istanbulu (č. j.), stůl (č. j.), strejci (č. mn.), učitelé (č. mn.), obchodníci (č. mn.), nevzdělanci (č. mn.), ranci (č. j.), mudrci (č. mn.), kámen (č. j.); rod ženský: báseň (č. j.), nule (č. j.), křídou (č. j.), nulu (č. j.), vsi (č. j.), náušnici (č. j.), půlnoc (č. j.); rod střední: vejci (č. j.), srdci (č. j.).

c) Básně o nulách. Jistí vědci z Istanbulů napsali na stoly křídami nuly. Co tvrdili ze vsí strejci? Podobají se nejvíc vejším! Co tvrdili učitelé? Hm, hm, je to pošetilé. Co tvrdili obchodníci? Máte skvělé náušnice. Co tvrdili nevzdělanci? Jsou to půlnoci v bílých rancích! Co tvrdili mudrci? Jsou to kameny na srdcích.

2. V Ložčíkově rybníku se prohánějí žáby (ta žába), pulci (ten pulec) a různé ryby (ta ryba). Rostou tam lekníny (ten leknín), tráva (ta tráva) i rákosí (to rákosí). V létě (to léto) se zde koupají děti, větší chlapci (ten chlapec) i děvčata (to děvče). Ve vodě (ta voda) mají lehátko (to lehátko), míč (ten míč) a jiné hračky (ta hračka). U rybníka (ten rybník) čtou knihy (ta kniha), časopisy (ten časopis) nebo hrají hry (ta hra).

V Ložčíkově rybníku (č. j.) se prohánějí žáby (č. mn.), pulci (č. mn.) a různé ryby (č. mn.). Rostou tam lekníny (č. mn.), tráva (č. j.) i rákosí (č. j.). V létě (č. j.) se zde koupají děti (č. mn.), větší chlapci (č. mn.) i děvčata (č. mn.). Ve vodě (č. j.) mají lehátko (č. j.), míč (č. j.) a jiné hračky (č. mn.). U rybníka (č. j.) čtou knihy (č. mn.), časopisy (č. mn.) nebo hrají hry (č. mn.).

3. a), b) Pytlák (r. m., č. j.) políčil (není vyjmen. slovo ani příbuzné) past (r. ž., č. j.) na zajíce (r. m., č. j.). V uplynulém (příbuzné s vyjmen. slovem) roce (r. m., č. j.) jsem vůbec nemusel navštívit lékaře (r. m., č. j.). Brzy nastanou jarní plískanice (není vyjmen. slovo ani příbuzné; r. ž., č. mn.). Pil jsi už někdy pelyňkový (příbuzné s vyjmen. slovem) odvar? Lýkožrouti (příbuzné s vyjmen. slovem; r. m., č. mn.) nadělají v našich lesích (r. m., č. mn.) mnoho škody (r. ž., č. j.). Český Krumlov (r. m., č. j.) oplývá (příbuzné s vyjmen. slovem) významnými pamětihodnostmi (r. ž., č. mn.). Vyprávěl mi o neslýchaných (příbuzné s vyjmen. slovem) zážitcích (r. m., č. mn.).

1. Individuální.
2. Individuální.
3. a) Individuální.
- b) Individuální.
4. a), b) moje maminka – kdo? co? (1. p.), telefonovat lékaři – komu? čemu? (3. p.), bez kamaráda – koho? čeho? (2. p.), milý strýčku – oslovujeme, voláme (5. p.), pozorovat ptáky – koho? co? (4. p.), zápasit s nemocí – kým? čím? (7. p.), pohádka o kůzlátkách – (o)kom? (o) čem? (6. p.)
- c) Individuální.

5. Např.:
Kdo je tvůj nejlepší kamarád? Petr (1. p.). Co leze v trávě? Brouk (1. p.).
Bez koho nemůžeš žít? Bez mámy (2. p.). Čeho si nejvíce vážíš? Zdraví (2. p.).
Komu nejvíc důvěřuješ? Rodičům (3. p.). K čemu používáme lyže? K lyžování (3. p.). Koho pozdravíš na ulici? Souseda (4. p.). Co vidíš z okna? Les (4. p.).
Jak oslovujeme maminku? Maminko. (5. p.). Jak voláme na psa? Alíku (5. p.).
O kom čteš v knize? O Mikešovi (6. p.). O čem se ti v noci zdálo? O moři (6. p.). S kým sedíš v lavici? S Ivetou (7. p.).
S čím si nejraději hraje? S míčem (7. p.).
6. a) Tramvaje (4. p.) známe ze všech našich větších měst. Elektrický proud pro pohon tramvají (2. p.) se přivádí do drátů, které jsou napjaty nad kolejnicemi. Napájecí proud uvádí do pohybu elektromotor v tramvaji (6. p.). Když vypnou proud, tramvaj (1. p.) se zastaví. Jinak tramvají (7. p.) pohodlně jezdí cestující v celém městě.
b) přivádí se – je veden, jsou napjaty – vedou, uvádí do pohybu – rozhýbává,
- c) Individuální.
7. kniha: č. j. kniha, knihy, knize, knihu, kniho, knize, knihou – č. mn. knihy, knih, knihám, knihy, knihy, knihách, knihami
zámek: č. j. zámek, zámku, zámku, zámek, zámku, zámku, zámek – č. mn. zámky, zámků, zámkům, zámky, zámky, zámčích, zámky
auto: č. j. auto, auta, autu, auto, auto, autu, autem – č. mn. auta, aut, autům, auta, auta, autech, auty
talíř: talíř, talíře, talíři, talíř, talíři, talíři, talířem – č. mn. talíře, talířů, talířům, talíře, talíře, talířích, talíři
vodník: vodník, vodníka, vodníkovi, vodníka, vodníku, vodníkovi, vodníkem – č. mn. vodníci, vodníků, vodníkům, vodníky, vodníků, vodníků, vodníků, vodníků, vodníků
8. O kom o čem? – o dítěti, 6. p., U koho čeho? – u babičky, 2. p., S kým čím? – se psem, 7. p. Do koho čeho? – do školy, 2. p., Na kom čem? – na ulici, 6. p., Do koho čeho? – do aut, 2. p., S kým čím? – s míči, 7. p., Oslovujeme, voláme – strejdo!, 5. p., Kým čím? – vidličkami, 7. p., Bez koho čeho? – bez vody, 2. p.
9. a) Lehce nabyt (není vyjmen. slovo ani příbuzné), lehce (lehounce) pozbyl (příbuzné s vyjmen. slovem). Opatrnosti (r. ž., č. j., 2. p.) nikdy nezbyvá (příbuzné s vyjmen. slovem). Hlad (hladu) (r. m., č. j., 1. p.) má velké oči (r. stř., č. mn., 4. p.). Veselá mysl (příbuzné s vyjmen. slovem) (r. ž., č. j., 1. p.) půl zdraví (r. stř., č. j., 2. p.). Darovanému koni (r. m., č. j., 3. p.) na zuby (r. m., č. mn., 4. p.) nehleď (nehledět). Po bitvě (není vyjmen. slovo ani příbuzné) (r. ž., č. j., 6. p.) je klid (klidu) (r. m., č. j., 1. p.).

- **b)** Např. Lehce nabyt, lehce pozbyl. – Kdo snadno něco získá, snadno o to také přichází, protože si toho dostatečně neváží.
- c)** Opatrnosti – rod žen., č. j., 2. p., Hlad – rod muž., č. j., 1. p., oči – rod stř., č. mn., 4. p., mysl – rod žen., č. j., 1. p., zdraví – rod stř., č. j., 2. p., koni – rod muž., č. j., 3. p., zuby – rod muž., č. mn., 4. p., bitvě – rod žen., č. j., 6. p., klid – rod muž., č. j., 1. p.
- d)** darovanému – **dárek**, zuby – **zubatý**, veselá – **veselí**, zdraví – **uzdravit se**.

strana 54

- 10.** 1. pád kdo? co? – kytka, kamarádka, květ
 2. pád koho? čeho? – bez peněz, pampelišky
 3. pád komu? čemu? – k přítelkyni, babičce
 4. pád koho? co? – hvězdy, pro kamaráda
 5. pád oslovujeme, voláme – drahá teto, milá Evo
 6. pád (o) kom? (o) čem? – o hvězdách, o pejskovi, ve městě
 7. pád kým? čím? – se školou, s tatínkem.
- 11. a)** Žáci pracovali se sešitem, učebnicí a kružítkem; Povídali jsme si o broucích, žížalách a klíšťatech; Petr snědl rohlík, zmrzlinu a ovoce; Do školy nechoď se špinavým svetrem, ponožkami ani tričkem.
- b)** Žáci – 1. p., kružítkem – 7. p., učebnicí – 7. p., sešitem – 7. p., broucích – 6. p., klíšťatech – 6. p., žížalách – 6. p., Petr – 1. p., zmrzlinu – 4. p., rohlík – 4. p., ovoce – 4. p., školy – 2. p., tričkem – 7. p., svetrem – 7. p., ponožkami – 7. p.
- c)** **r. muž.:** broucích, Petr, rohlík, sešitem, svetrem, žáci; **r. žen.:** ponožkami, školy, učebnicí, zmrzlinu, žížalách; **r. stř.:** klíšťatech, kružítkem, ovoce, tričkem.
- 12. a), b)** Mládě (1) sýkory (1) pípalo (5). Babička (1) Libuše (1) nasbírala (5) byliny (1). Pobývali (5) jsme (5) ve (7) starobylém (2) mlýně (1). Maminka (1) míchala (5) syrové (2) těsto (1) v (7) míse (1). Ve (7) vížce (1) visel (5) veliký (2) zvon (1). Víla (1) vila (5) věneček (1) z (7) kvítí (1). Simona (1) posílá (5) dopis (1) Zbyškovi (1). Rozbil jsem přesýpací hodiny. Rybáři loví do sítě šupinaté kapry. Pepík klopýtal po rozbité cestě. Musíš více myslet, a ne si vymýšlet.
- 13. a)** Individuální.
- b)** zebra (r. ž.), trička (r. stř.), proužkama (r. m.), říčku (r. ž.), tričku (r. stř.), zebra (r. ž.), svetry (r. m.), pruhama (r. m.), křoví (r. stř.), zebra (r. ž.), pyžama (r. stř.), spaní (r. stř.), pruhování (r. stř.).
- c)** zebra: zebra, zebry, zebře, zebrou, zebro, zebře, zebrou; zebry, zeber, zebrám, zebry, (zebry), ze- brách, zebrami; tričko: tričko, trička, tričku, tričko, (tričko), tričku, tričkem; trička, triček, tričkům, trička, (trička), o tričkách, tričky; svetr: svetr, svetrů, svetrů, svetr, (svetre, svetře), svetrů, svetrem; svetry, svetrů, svetrům, svetry, (svetry), svetrech, svetry.

strana 55

- 14.** Myslíme si, že **člověk** (1. p.) je vyloženě suchozemský tvor. A přece se stále zdržuje v **blízkosti** (6. p.) **vody** (2. p.). I v dávných dobách vyhledával **bydliště** (4. p.) v jeskyních poblíž **řeky** (2. p.). Tady lovil **zvěř** (4. p.). Ve **vodě** (6. p.) hledal obživu. Voda mu poskytla ochranu před **nepřítelem** (7. p.). **Příroda** (1. p.) je krásná. Chovejte se tiše a objevíte mnohá **tajemství** (4. p.).

15. a) zdrobnělá podstatná jména: jadérko, jablíčka, sluníčko, jadérko, rostlinka, lístečky, stromek, jabloňka, zvířátkům.
- b) Jádru z červeného jablka spalo v zimě pod hlínou. Na jaře začalo slunce hřát, jádro se probudilo. Vyrostla z něho rostlina. Objevily se listy. Netrvalo dlouho a stal se z ní zelený strom. Byla to pěkná jabloň. Jednou na jaře rozkvetla. Zvířátkům se strom velmi líbil.
- c) Individuální.
- d) Individuální.
16. a) Pavel (1. p.) ráno vstává se zavřenýma očima (7. p.). Poslepu si svlékne pyžamo (4. p.). Nohy (4. p.) obléká do rukávů (2. p.) od trička (2. p.) a trenýrky (4. p.) na hlavu (4. p.). Ponožky (4. p.) navléká na ruce (4. p.). Pravou bačkůrku (4. p.) si obouvá na levou nohu (4. p.). V koupelně (6. p.) hledá snídani (4. p.). Hrneček (4. p.) s kakaem (7. p.) si chce dát do aktovky (2. p.). U dveří (2. p.) si obouvá boty (4. p.) na bačkory (4. p.). Nakonec se rozběhne do školy (2. p.), ale místo aktovky (2. p.) si vezme ručník (4. p.).
- b) Individuální.
17. a), b) U okna (2. p.) je (stojí) psací stůl. U stolu (2. p.) je (je zasunuta) židle. Vedle stolu (2. p.) je (stojí, je umístěna) knihovna. Na stole (6. p.) je (leží) několik knih (2. p.). Na stole (6. p.) je (stojí) fotografie v rámečku a pod stolem (7. p.) je (spí) pes. Na stěně (6. p.) nad stolem (7. p.) je (visí) lampa a plakát známého zpěváka (2. p.). Podél protější stěny (2. p.) je (stojí) sedací souprava a květináč s palmou (7. p.). V pokoji (6. p.) je (se cítím) mi příjemně.
18. proběhnout cílem (7. p.), auto (1./4. p.) v záběhu (6. p.), výběr (1./4. p.) zboží (2. p.), vypsát objednávací lístek (4. p.), objevení (1./4. p.) Ameriky (2. p.), zvát na oběd (4. p.), Libor (1. p.) je obětavý člověk (1. p.), objednat květiny (4. p.), blahopřát k vysokému věku (3. p.), vjet do zatáčky (2. p.), Libušina věštba (1. p.), dosáhnout výborného prospěchu (2. p.), zákaz (1./4. p.) vjezdu (2. p.), věcná přednáška (1. p.), pěšinka (1. p.) ve vlasech (3. p.), pověsil mapu (4. p.) na zeď (4. p.)

strana 56

1. a) Individuální.
- b) 1. – ne, jde pěšky, 2. – ano, 3. – ne, přichází paní (věk nevíme), s malou holčičkou, 4. – ano
2. a) Individuální.
- b) Individuální.

strana 57

Individuální.

strana 58

1. Klíště (1. p.) sedává na rostlinách a číhá, až o ně některé zvíře (1. p.) nebo člověk zavadí. Potom se přichytí na kůži, klepátkem (7. p.) ji natrhne a přisaje se. Na přisáté klíště (4. p.) nakapejte dezinfekci. Klíště (4. p.) zachyťte pomocí pinzety a otáčejte s ním ze strany na stranu. Samo se uvolní. Toto zvíře (1. p.) je nebezpečné tím, že může přenášet vážná onemocnění (4. p.). Kousnutí (4. p.) klíštětem (7. p.) nepodceňujte.
2. vz. město: klepátkem, zvířátko; vz. kuře: klíště, zvíře; vz. stavení: onemocnění, kousnutí.

strana 59

3. mýdlo (město), pravítko (město), mí/ěsto (město), obydlí (stavení), děvče (kuře), listí (stavení), umyvadlo (město),

víno (město), bydliště (moře), lviče (kuře), koupaliště (moře), jeviště (moře), zívání (stavení).

4. vz. město: letadlo, metro, zrcadlo, místo; vz. moře: pole, Labe, kluziště; vz. kuře: kotě, morče, štěně, kůzle, koště; vz. stavení: oblečení, zábradlí, nádobí.
5. a) Mám rád léto (1. p. léto – město). Když odjíždíme na dovolenou, naše rodina nastartuje auto (auto – město), do kterého se musí vejít hodně zavazadel (zavazadlo – město). Některá položíme na zadní sedadlo (sedadlo – město). Na střechu dáme horská kola (kolo – město), pádlo (pádlo – město), vesla (veslo – město) a vyrážíme. Při první zastávce jsem se šel projít do lesa, kde jsem nešťastnou náhodou šlápl na vosu a dostal žihadlo (žihadlo – město) do chodidla (chodidlo – město). Často jsem si také poškrábal lýtko (lýtko – město) nebo stehno (stehno – město) o maliník.
- b) Individuální.
6. To není to správné slovo. Muž odešel bez jediného slova. Nerozumím tomu cizímu slovu. Poctivý člověk drží své slovo. Právě probíráme kapitolu Nauka o slově/-u. Odpověz jedním slovem. Někdo dokáže povědět mnoho jen málo slovy. Pantomima je vyjádření děje beze slov.
7. s jablky, s jidly, s hesly, s říkadly, s tykadly, s vesly, se slovy, pod krmítky, pod kladivy, pod sedly, pod stébly, pod zrcadly.
8. letadlem/ letadly, žihadly, jevištěm, slovy, kola

strana 60

9. 1. p. č. j. – pole, 2. p. č. j. – pole (vz. moře), 1. p. č. j. – srdce, 2. p. č. j. – srdce (vz. moře), 1. p. č. j. – moře, 2. p. č. j. – moře (vz. moře), 1. p. č. j. – parkoviště, 2. p. č. j. – parkoviště (vz. moře).
10. koly, staveništi, pekla, písmen, citoslovci, hřiště, srdci, Labi, nebi, polí, strništi
11. text bez citoslovcí, loď s vesly, pod koňskými kopyty, nad pustými strništi, mýt se mýdly, octnout se pod koly, na válečných bojištích
12. a) kůzlata, štěňata, koťata, hříbata, telata, selata, holoubata
- b) např.: č. j. – kůzle, kůzlete, kůzleti, kůzle, kůzle, kůzleti, kůzletem, č. mn. – kůzlata, kůzlat, kůzlatům, kůzlata, kůzlata, kůzlatech, kůzlaty.
13. děvče, kotě, medvídě, house, tele, koště, štěně, holoubě, kníže, mládě.

14. koště	ptáče	klíště	vnouče
6. p. č. j. – koštěti	7. p. č. mn. – ptáčaty	2. p. č. j. – klíštěte	2. p. č. mn. – vnoučat
1. p. č. mn. – košťata	4. p. č. j. – ptáče	3. p. č. mn. – klíšťatům	5. p. č. mn. – vnoučata
7. p. č. mn. – košťaty	5. p. č. mn. – ptáčata	6. p. č. j. – klíštěti	7. p. č. mn. – vnoučaty.

strana 61

15. příjmení – příjmení (3. p. č. j.), příjmení (4. p. č. j.), příjmeních – (6. p. č. mn.); obydlí – obydlí (3. p. č. j.), obydlí (4. p. č. j.), obydlích (6. p. č. mn.); údolí – údolí (3. p. č. j.), údolí (4. p. č. j.), údolích (6. p. č. mn.); topení – topení (3. p. č. j.), topení (4. p. č. j.), topeních (6. p. č. mn.); podnebí – podnebí (3. p. č. j.), podnebí (4. p. č. j.), podnebí (6. p. č. mn.).
16. kuchyňské nádobí (1./4./5. p.), vánoční cukroví (1./4./5. p.), kyselé zelí (1./4./5. p.), mísa (1. p.) s cukrovím (7.

p.), topit uhlím (7. p.), vůz (1./4. p.) s dřívím (7. p.), mezi rákosím (7. p.), udělat si pohodlí (4. p.).

17. na sousedním území (6. p., stavení), v malém množství (6. p., stavení), za tenkými skly (7. p., město), hezkými slovy (7. p., město), příští pondělí (1./4./5. p., stavení), štípat dříví (4. p., stavení), mávat křídly (7. p., město), místnost v podkroví (6. p., stavení), řídit se pravidly (7. p., město), najít v křoví (6. p., stavení), otáčet koly (7. p., město), v dětství (6. p., stavení), říct vlastními slovy (7. p., město), sál se zrcadly (7. p., město), na polích (6. p., stavení), koupelna s umyvadly (7. p., město), lidská obydlí (1./4./5. p., stavení), řídit se příslovím (7. p., stavení).

18. a), b) **podtržené modře**, c), d) **v závorkách** Dokud byl Macíček (r. m.) docela (celkem) malé kotě (kuře) a (spojuje věty) žil u babičky (r. ž.) ve městě (město), byl velmi způsobilý a (spojuje věty) vůbec nezlobil. Hrával si s papírkem (r. m.), kutálel míč (r. m.), pil mléko (město) z modrého rendlíku s velkým ouškem (město), vyhříval se na slunci (moře), které svítilo oknem (město), a (spojuje věty) spával na polštáři. Věděl, že nesmí (nemůže) kousat babiččiny bačkory (r. ž.), věděl, co je rádio (město) a (spojuje slova) co televize. Byl stále čistounký, neměl ani tušení, že existuje nějaké bláto (město), že na světě žijí myši (r. ž.) a (spojuje slova) psi nebo dokonce štěňata (kuře) a (spojuje slova) housata (kuře). Ale přišlo jaro (město), nastalo (začalo) léto (město) a (spojuje slova) Macíček se s babičkou a (spojuje slova) dětmi přestěhoval z městského sídliště (moře) na vesnici (venkov, ves).

e) Individuální.

strana 62

1. a) Individuální.

 b) Rozhovor je základní způsob dorozumívání mezi lidmi, kdy spolu komunikují dva nebo více lidí formou otázek a odpovědí. Předpokladem pro vedení rozhovoru je znalost stejného jazyka jeho účastníků.

c) Při vyslovení slova drvoštěp (osoba, která kácí a štípe dřevo) slyšeli poslové též Dr. Voštěp, což si mylně vyložili jako zkratku pro doktor Voštěp.

d) Velká pohádka doktorská (z knihy Devatero pohádek od Karla Čapka), Lotrando a Zubejda (film natočený podle této pohádky).

2. Individuální.

strana 63

Individuální.

strana 64

1. slova r. ž. zakončená samohláskou: procházka, ulicemi, brány, křižovatce, budova, kopulemi, omítce, ozdůbkami;
2. slova r. ž. zakončená souhláskou: věž, pouti.

strana 65

2. žába (vz. žena), větev (píseň), kuchyň (píseň), propast (kost), maminka (žena), konev (píseň), vesnice (růže), židle (růže), bolest (kost), neděle (růže), škola (žena), žula (žena), myš (kost), jeskyně (růže), radost (kost), mýtina (žena), obuv (kost), práce (růže).
3. hráz (píseň), žabka (žena), víla (žena), bělice (růže), udice (růže), síť (píseň).
4. škola – školy (2. p. č. j.), školy (1. p. č. mn.), školy (4. p. č. mn.), školami (7. p. č. mn.); mísa – mísy (2. p. č. j.), mísy (1. p. č. mn.), mísy (4. p. č. mn.), mísami (7. p. č. mn.); sova – sovy (2. p. č. j.), sovy (1. p. č. mn.), sovy (4. p. č. mn.), sovami (7. p. č. mn.); žížala – žížaly (2. p. č. j.), žížaly (1. p. č. mn.), žížaly (4. p. č. mn.), žížalami (7. p. č. mn.); kapsa

– kapsy (2. p. č. j.), kapsy (1. p. č. mn.), kapsy (4. p. č. mn.), kapsami (7. p. č. mn.).

5. a) rozkvetlé lípy, výškové budovy, výroba kávy, zpíváme koledy, radostné zprávy, žáby kvákaly

b) Individuální.

6. nedělej chyby (ženy), tři lampy (ženy), do trávy (ženy), z jámy (ženy), s houbami (ženami), pod lipami (ženami), šálek kávy (ženy), pozorovat sovy (ženy), mezi břízami (ženami), pomník ze žuly (ženy), boty s tkaničkami (ženami), strmé skály (ženy), chytat ryby (ženy), samé výmluvy (předpona vy-, ženy), domluvit (není vyjm. ani příbuzné slovo) se na pondělí (stavení).

strana 66

7. kůže – kůže (2. p. č. j.), kůži (4. p. č. j.), kůží (2. p. č. mn.), kůžemi (7. p. č. mn.); chvíle – chvíle (2. p. č. j.), chvíli (4. p. č. j.), chvíl (2. p. č. mn.), chvílemi (7. p. č. mn.); fazole – fazole (2. p. č. j.), fazoli (4. p. č. j.), fazolí (2. p. č. mn.), fazolemi (7. p. č. mn.); neděle – neděle (2. p. č. j.), neděli (4. p. č. j.), neděl/i (2. p. č. mn.), nedělemi (7. p. č. mn.); země – země (2. p. č. j.), zemi (4. p. č. j.), zemí (2. p. č. mn.), zeměmi (7. p. č. mn.).
8. Pero mi spadlo pod židli (růži). Nenoste se s těmi židlemi (růžemi). Kotě si hrálo pod židlí (růží). Nelze sedět na dvou židlích (růžích). Mám ti podat židli (růži)? Kam jdete s těmi židlemi (růžemi)? Přisuňte stůl k těm židlím (růžím). Pokoj byl zařízen bez židlí (růží).
9. Na stůl jsme nachystali talíře se sklenicemi. Když máma krájí cibuli, pláče. Záhon jsme osázeli petrželí. Nedívej se dlouho na televizi. Věstkyně měla na stole křišťálovou kouli.
10. a) Želva (žena) bahenní je jediná středoevropská želva (žena). Žije na jižní Moravě (žena), ale byla vysazena i na některých místech v Čechách (žena). Zdržuje se v zátočinách (žena) i mírně tekoucích vodách (žena). Délka krunýře dosahuje až 30 cm. Živí se hmyzem, měkkýši, rybkami (žena), částečně i rostlinnou potravou (žena). V říjnu zalézají želvy (žena) do bahna a přezimují tu až do března. V té době vůbec nevyměňují vzduch v plicích (růže) a kyslík získávají z vody (žena) pomocí bohatě prokrvené sliznice (růže) kloaky (žena) (rozšířené části konečníku).

b) Osnova – např.: 1. Výskyt želvy bahenní; 2. Vzhled; 3. Způsob života. Dále individuální.

c), d) Jsem želva bahenní, jediná středoevropská želva. – (VJ) Žiji na jižní Moravě, ale byla jsem vysazena i na některých místech v Čechách. – (S) Zdržuji se v zátočinách i mírně tekoucích vodách. – (VJ) Délka mého krunýře dosahuje 30 cm. – (VJ) Živím se hmyzem, měkkýši, rybkami, částečně i rostlinnou potravou. – (VJ) V říjnu zalézám do bahna a přezimuji tu až do března. – (S) V té době vůbec nevyměňuji vzduch v plicích a kyslík získávám z vody pomocí bohatě prokrvené sliznice kloaky. – (S).

strana 67

11. mrkev: mrkev, mrkve, mrkvi, mrkev, (mrkvi), mrkvi, mrkví; mrkve, mrkví, mrkvím, mrkve, (mrk-ve), mrkvích, mrkvemi; brokev: brokev, broskve, broskvi, broskev, (broskvi), broskvi, broskví; broskve, broskví, broskvím, broskve, (broskve), broskvích, broskvemi; labuť: labuť, labutě, labuti, labuť, labuti, labuti, labutí; labutě, labutí, labutím, labutě, labutě, labutích, labutěmi; laň: laň, laně, lani, laň, lani, lani, laní; laně, laní, laním, laně, laně, laních, laněmi.
12. kniha s písněmi a básněmi, ptáci ve větvích, pokrm na pánvi, limonáda v lahvích, pecka v broskvi, zahrada s jabloněmi, třešněmi a hrušněmi, pozorování koroptví, s velkými obtížemi, vysoké skály, dvě sovy.
13. Lidské bytosti (r. ž., č. mn., 1. p., vz. kost) si velmi dobře pamatují chuť (r. ž., č. j., 4. p.) různých jídel (r. stř., č. mn., 2. p.). Bez chuťové paměti (r. ž., č. j., 2. p., vz. kost) bychom se v pokrmeh těžko vyznali. Neuměli bychom navzájem jídla (r. stř., č. mn., 4. p.) porovnávat a mohlo by to způsobit nějakou nepříjemnost (r. ž., č. j., 4. p., vz.

kost) při vaření (r. stř., č. 1., 6. p.). Nemít chuťovou paměť (r. ž., č. j., 4. p., vz. kost), jídlo by pro nás ztratilo svou přitažlivost (r. ž., č. j., vz. kost).

14. Trpěl velkými bolestmi. Spisovatel vyprávěl o rodné vsi. Trápil se svými starostmi. Česká republika je naší vlastí. Je to žák s velkými vědomostmi. V létě chodíme v letní obuvi. Kostel stojí na návsi. Vyprávěl mi o nadpřirozených bytostech. Přijel vlak z Břeclavi do Čáslavi. Jedeme za babičkou do Vlašimi.

strana 68

15. V nouzi poznáš přítele. Kdyby jsou chyby. Sedí na dvou židlích. Má herectví v krvi. Vy jste hlavy otevřené.
16. Přijed' v neděli na chvíli. Koupili jsme dvě nábytkové sestavy. V zimě byly ve sněhu stopy koroptví blízko naší vsi. Nedaleko břízy rozkvétají květy bledulí. Osvěžila nás procházka mezi poli a loukami. Divoké husy se ukrývají v rákosí. Znáte pohádku o soli nad zlato? Nanosíme několik ote- pí dříví. Mléko prodávají v krabicích nebo v láhvích. Pojedeme do Bratislavy. Zítra přijede z Ostravy.
17. V kolik hodin odjíždí rychlík do Ostravy (ženy)? V okolí (stavení) Břeclavi (kosti) se pěstuje réva vinná (není vyjmen. slovo ani příbuzné). Podle pověsti zemřel Jan Žižka blízko (není vyjmen. slovo ani příbuzné) Přibyslavi (vyjmen. slovo; kosti). Pojedeme po dálnici z Prahy až do Bratislavy (ženy). Auta značky Octavia se vyrábějí (předpona vy-) v Mladé Boleslavi (vlastní jméno města; kosti). Projeli jsme všechna pohoří od Šumavy (ženy) až k Tatrám (vlastní jméno pohoří) . Na neděli (růži) jsme jeli za známými do Miroslavi (kosti) u Znojma (vlastní jméno města). Procházeli jsme se v povodí řeky Sázavy (ženy).
18. a) Princezna (r. ž., 1. p., vz. žena) Máňa (r. ž., 1. p., vz. žena) v pekle (r. stř., 1. p., vz. město) A tu jako když do vracbů střelí. Všichni čerti se rozletěli a místo nich tu stál samotný kníže pekel (r. stř., 2. p., vz. město) Lucifer v parádní uniformě (r. ž., 6. p., vz. žena). „Táhněte po své práci (r. ž., 6. p., vz. růže), čumilové, nebo vám to při výplatě (r. ž., 6. p., vz. žena) safratánsky spočítám!“ rozkřikl se hrozným hlasem na čerty. Potom přikročil k princezně (r. ž., 3. p., vz. žena). „I pěkně vítám, to je pro naše peklo (r. stř., 4. p., vz. město) vzácná návštěva (r. ž., 1. p., vz. žena).“ Mluvil jako máslo (r. stř., 1. p., vz. město). „Copak byste si přála, slečinko (r. ž., 5. p., vz. žena)?“
- b) podtrženo; individuální (např.: „Jděte si po své práci, zvědavci, nebo se vám to patřičně odrazí na výplatě.“).
- c) čumilové; slečinko.

strana 69

Individuální.

strana 70

1. Král (č. j., 1. p.) si dal zavolat generála (č. j., 4. p.) svého vojska a nařídil mu, aby draka (č. j., 4. p.) sprovodil co nejrychleji ze světa (č. j., 2. p.). Generál (č. j., 1. p.) zasalutoval a ohlásil králi (č. j., 3. p.), že vojsko je rozptýleno, kasárny zbořeny a jejich kanony (č. mn., 1. p.) obluda všechny pohlatala. I poslal král (č. j., 1. p.) bleskurychle pro hloupého Honzu (č. j., 4. p.), jestli by neudělal pořádek (č. j., 4. p.) on.
2. r. m. životný: hodovníci, host, hostitelé, návštěvníky, šlechtici; r. m. neživotný: hodech, kusech, prsty, nožem, tesák, nůž, nože.

strana 71

3. vlk: vlka (2. p., č. j.), vlci (1. p., č. mn.), vlky (4. p., č. mn.); netopýr: netopýra (2. p., č. j.), netopýři (1. p., č. mn.), netopýry (4. p., č. mn.); tygr: tygra (2. p., č. j.), tygři (1. p., č. mn.), tygry (4. p., č. mn.); drozd: drozda (2. p., č. j.), drozdi/-ové (1. p., č. mn.), drozdy (4. p., č. mn.); motýl: motýla (2. p., č. j.), motýli/-ové (1. p., č. mn.), motýly (4. p., č. mn.).

p., č. mn.); sup: supa (2. p., č. j.), supi/-ové (1. p., č. mn.), (4. p., č. mn.); sysel: sysla (2. p., č. j.), sysli/-ové (1. p., č. mn.), sysly (4. p., č. mn.); lev: lva (2. p., č. j.), lvi/-ové (1. p., č. mn.), lvy (4. p., č. mn.); hoch: hochá (2. p., č. j.), hoši (1. p., č. mn.), hochy (4. p., č. mn.).

strana 72

4. hoši (1. p., č. mn.), hochy (4. p., č. mn.), hoši (5. p., č. mn.), hochy (7. p., č. mn.); krtci/krtkové (1. p., č. mn.), krtky (4. p., č. mn.), krtci/krtkové (5. p., č. mn.), krtky (7. p., č. mn.); havrani/-ové (1. p., č. mn.), havrany (4. p., č. mn.), havrani/-ové (5. p., č. mn.), havrany (7. p., č. mn.); pávi/-ové (1. p., č. mn.), pávy (4. p., č. mn.), pávi/-ové (5. p., č. mn.), pávy (7. p., č. mn.); psi/-ové (1. p., č. mn.), psy (4. p., č. mn.), psi/-ové (5. p., č. mn.), psy (7. p., č. mn.)
5. Na střeše seděli (ti) holubi. Sousedí mají bílé (ty) holuby. (Ti) orli hnízdí vysoko v horách. Spatřil jsi už někdy letící (ti) orly? Obdivovali jsme (ty) orly/(ty) lvy v ZOO. (Ti) lvi jsou nazýváni králi zvířat. Pozorovali jsme (ty) lvy s bujnými hřívami.
6. sokolník se sokoly (s pány), rám provrtaný červy (pány), dívat se za letícími čápy (pány), klec s holuby (s pány), mezi lvy (pány), sysli/-ové (páni/-ové) škodí, čápi/-ové (páni/-ové) na komíně, utíkat za motýly (pány), hubit sysly (pány), cvičitel se psy (pány), obdivovat pávy (pány), lovit buvoly (pány), obraz s anděly (pány).
7. Psi jsou velmi užiteční. Psy nazýváme nejlepšími přáteli člověka. Vycvičení psi vodí slepce. Psi opatrují malé děti. Myslivci chodí se psy na lov. Na severu tahají psi sáně. Některé objekty jsou střeženy psy. Psy nezavírejte jen do boudy, ale snažte se jim porozumět. Majitelé své psy milují.
8. a), b) pilina, synovec (živ.), bylinářka, myš, síto, sýr (neživ.), sirotek (živ.), mlynář (živ.), hmyzožravec (živ.), hmyz (neživ.), místnost, mýtina, plynovod (neživ.), hlemýžď (živ.), pytel (neživ.), netopýr (živ.), smyk (neživ.), chvíle, obydlí, sýček (živ.), bič (neživ.), kluziště, výlet (neživ.), límec (neživ.), dobytek (neživ.), houslista (živ.), cizinec (živ.), myslivna, vítěz (živ.), dobromysl, synek (živ.), hbitý výskok (neživ.).
9. plot: plotu (2. p., č. j.), ploty (1. p., č. mn.), ploty (4. p., č. mn.); řetěz: řetězu (2. p., č. j.), řetězy (1. p., č. mn.), řetězy (4. p., č. mn.); obraz: obrazu (2. p., č. j.), obrazy (1. p., č. mn.), obrazy (4. p., č. mn.); nápis: nápisu (2. p., č. j.), nápisy (1. p., č. mn.), nápisy (4. p., č. mn.); sud: sudu (2. p., č. j.), sudy (1. p., č. mn.), sudy (4. p., č. mn.).

strana 73

10. dřevěné stoly, silné provazy, pečuje o své zuby, hluboké lesy; dále individuální.
11. Z lesa se ozývaly výstřely z pušky. Na zdi visí vzácné obrazy. Na silnici rachotí vozy. Sbírejte jen mladé hříby. Vojáci plní velitelské rozkazy. Vrata byla opatřena ocelovými řetězy.
12. Individuální.
13. a) učitel: učitel, učitele, učiteli/-ovi, učitele, učiteli, učiteli/-ovi, učitelem; učitelé, učitelů, učitelům, učitele, učitelé, učitelích, učiteli; b) sběratel: sběratel, sběratele, sběrateli/-ovi, sběratele, sběrateli, sběrateli/-ovi, sběratelem; sběratel, sběratelů, sběratelům, sběratele, sběratelé, sběratelích, sběrateli; c) holič: holič, holiče, holiči/-ovi, holiče, holiči, holiči/-ovi, holičem; holiči/-ové, holičů, holičích, holiče, holiči/-ové, holičích, holiči; d) krotitel: krotitel, krotitele, krotiteli/-ovi, krotitele, krotiteli, krotiteli/-ovi, krotitelem; krotitelé, krotitelů, krotitelům, krotitele, krotitelé, krotitelích, krotiteli.
14. myslivec: myslivci (1. p., č. mn.), myslivce (4. p., č. mn.), myslivci (7. p., č. mn.); cvičitel: cvičitelé (1. p., č. mn.), cvičitele (4. p., č. mn.), cvičiteli (7. p., č. mn.); král: králové (1. p., č. mn.), krále (4. p., č. mn.), králi (7. p., č. mn.); řidič: řidiči (1. p., č. mn.), řidiče (4. p., č. mn.), řidiči (7. p., č. mn.); šimpanz: šimpanzi/-ové (1. p., č. mn.), šimpanze (4. p., č. mn.), šimpanzi (7. p., č. mn.); Francouz: Francouzi (1. p., č. mn.), Francouze (4. p., č. mn.), Francouzi (7. p., č. mn.).

15. Žáci šli na výlet s učiteli. Četli jsme o vynikajících stavitelích. Vítám tě, milý příteli. Poražení závodníci si tiskli ruku s vítězi. Četli jsme pohádku o králi skřítků. Šli jsme na návštěvu k Tomá- ši/-ovi. Zajímají mě knihy o slavných objevitelích a vynálezcích.
16. To je pan učitel/ředitel/pořadatel. To jsou páni učitelé/ředitelé/pořadatelé. Nemůžeme začít bez pana učitele/ředitele/pořadatele. Nelze začít bez pánů učitelů/ředitelů/pořadatelů. Přišli jsme k panu učiteli/-ovi//řediteli/-ovi//pořadateli/-ovi. Přišli jsme k pánům učitelům/ře- ditelům/pořadatelům. Známe pana učitele/ředitele/pořadatele. Známe pány učitele/ředitele/pořadatele. Dobrý den, pane učiteli/řediteli/pořadateli. Dobrý den, páni učitelé/ředitelé/pořadatelé. Mluvíme o panu učiteli/-ovi//řediteli/-ovi//pořadateli/-ovi. Mluvíme o pánech učitelích/ředitelích/pořadatelích. Seznámili jsme se s panem učitelem/ředitelem/pořadatelem. Seznámili jsme se s pány učiteli/řediteli/pořadateli.
17. To jsou známí spisovatelé, cestovatelé a skladatelé. Do našeho města jsme pozvali významné spisovatele, cestovatele a skladatele. V encyklopedii jsme četli o spisovatelích, cestovatelích a skladatelích. Besedovali s několika spisovateli, cestovateli a skladateli.
18. talíř: talíř, talíře, talíři, talíř, (talíři), talíři, talířem; talíře, talířů, talířům, talíře, (talíře), talířích, talíři; jitrocel: jitrocel, jitrocele, jitroceli, jitrocel, (jitroceli), jitroceli, jitrocelem; jitrocele, jitrocelů, jitrocelům, jitrocele, (jitrocele), jitrocelích/-ech, jitroceli; jetel: jetel, jetele, jeteli, jetel, (jeteli), jeteli, jetelem; jetele, jetelů, jetelům, jetele, (jetele), jetelích/-ech, jeteli; pytel: pytel, pytle, pytli, pytel, (pytli), pytli, pytlem; pytle, pytlů, pytlům, pytle, (pytle), pytlech/-ích, pytli.
19. lívavec: lívanci (6. p., č. j.), lívancích (6. p., č. mn.), lívanci (7. p., č. mn.); nápoj: nápoji (6. p., č. j.), nápojích (6. p., č. mn.), nápoji (7. p., č. mn.); kroj: kroji (6. p., č. j.), krajích (6. p., č. mn.), kroji (7. p., č. mn.); kašel: kašli (6. p., č. j.), kašlích (6. p., č. mn.), kašli (7. p., č. mn.); jetel: jeteli (6. p., č. j.), jetelích/-ech (6. p., č. mn.), jeteli (7. p., č. mn.); cíl: cíli (6. p., č. j.), cílech (6. p., č. mn.), cíli (7. p., č. mn.); pytel: pytli (6. p., č. j.), pytlech/-ích (6. p., č. mn.), pytli (7. p., č. mn.).

20. Je tma jako v pytli (6. p., stroji). Na hrubý pytel (1. p.) hrubá záplata. Brambory se prodávají v pytlích (6. p., strojích). Na návisi stál vůz naložený pytli slámy (2. p., ženy). Nauč se hospodařit s penězi (7. p., stroji). Často mluví o penězích (6. p., strojích). Zaplatit můžete hotovými penězi (7. p., stroji) nebo šekem. O penězích (6. p., strojích) se říká, že kazí charakter.
21. Individuální.
22. **a), b)** průvodce (vz. soudce) – kdo někoho provází např. při prohlídce zámku; 7. p. – průvodci, nemluva (vz. předseda) – nemluvný člověk; 7. p. – nemluvy, neposeda (vz. předseda) – neposedný, živý člověk; 7. p. – neposedy, obhájce (vz. soudce) – např. ten, kdo hájí zájmy někoho u soudu, obhájce např. mistrovský titul; 7. p. – obhájci, nemotora (vz. předseda) – nešikovný člověk; 7. p. – nemotory, popleta (vz. předseda) – kdo všechno poplete; 7. p. – poplety, houslista (vz. předseda) – ten, kdo hraje na housle, 7. p. – houslisty, ochránce (vz. soudce) – ten, kdo někoho ochraňuje; 7. p. – ochránci, dozorce (vz. soudce) – ten, kdo dozírá, dohlíží; 7. p. – dozorci, cyklista (vz. předseda) – jezdec na kole; 7. p. – cyklisty, sólista (vz. předseda) – samostatně vystupující např. zpěvák, hudebník; 7. p. – sólisty, zástupce (vz. soudce) – ten, kdo někoho zastupuje např. ve funkci; 7. p. – zástupci, nezbeda (vz. předseda) – neposlušný, rozpustilý člověk; 7. p. – nezbedy, zrádce (vz. soudce) – ten, kdo se dopustil zrady; 7. p. – zrádci, hokejista (vz. předseda) – hráč hokeje; 7. p. – hokejisty.
23. chlapec – vz. muž, 5. p. můj chlapče, žalobce – vz. soudce, 5. p. ctěný žalobce, otec – vz. muž, 5. p. drahý otče, poslanec – vz. muž, 5. p. vážený poslanče, dárce – vz. soudce, 5. p. milý dárce, zrádce – vz. soudce, 5. p. ty jeden zrádce, cizinec – vz. muž, 5. p. vážený cizinče, letec – vz. muž, 5. p. odvážný letče, dobrodinec – vz. muž, 5. p. ty

strana 76

1. a) gymnasté – vz. předseda, žonglér – vz. pán, talíři – vz. stroj, vzduchu – vz. hrad, výstupu – vz. hrad, klauna – vz. pán, provazolezci – vz. muž, krotitel – vz. muž, lvy – vz. pán, vůdce – vz. soudce, potlesk – vz. hrad, diváci – vz. pán, domovů – vz. hrad.
b) Individuální.
2. žezlo patří králi, tank patří vojákovi/-u, myslivna patří myslivci/-ovi, kovadlina patří kováři/-ovi, auto patří řidiči/-ovi, sbírka patří sběrateli/-ovi, motyka patří zahradníkovi/-u.
3. Pozorovali jsme lvy, pávy, šakaly. Chlapci běhali v jeteli a honili se za motýly. Včera jsme se bavili s našimi přáteli o penězích. Ve stodole byly vozy přichycené řetězy. Dědeček nabírá zrní v pytli a krmí s ním holuby. Děti nám ukázaly kresby malované pastely.
4. Psi se rozštěkali. Holubi vzlétli. Nápis na starých obchodech vybledl. Jablko bylo prolezlé červy. Kosi sezobali třešně na stromě. Při cvičení se nám napínají svaly. Napsal jsem nesprávnou číslici v děliteli. Úředníci zakládají všechny důležité spisy. Pane poslanče, žádáme vás o vysvětlení.
5. Baví se s přáteli, významné objevy, vidět datly, vyprávět vnukovi, čápi vylétají, vozy řinčí, poví to učiteli, nápisy na omítkách, pobývat v lesích, vyprávět si s kolegy, vyplnit testy s mnoha úkoly, automobily s pytlí brambor, nad lesy krouží jeřábi nebo sokoli, zavaž dva uzly

strana 77

1. a), b) Zpíval jako slavík (pán). Občas kradl jako straka (žena). Když ho přistihli, byl červený jako rak (pán). Mlčel jako ryba (žena). Už odmalička byl líný jako veš (kost). Byl i pomalý jako hlemýžď (muž). Ke kamarádům byl lstivý jako liška (žena). Když se vřítel do třídy, křičel jako pavíán (pán). Jednou rozbil okno. Utíkal jako zajíc (muž). Chytili ho. Okno zaplatil a byl z toho všeho jelen (pán).
c) červený (nelze říct slovo opačného významu), líný – pilný, pomalý – rychlý, lstivý – bezelstný.
2. a), b) kořen slov tučně, c) **skákat**: skokan (vz. pán), skokanka (žena); např.: Kluci **skáčou** do vody. (věta oznam.) Proč jsi **skákal** do tak ledové vody? (v. tázací) **Skoč** do vody! (v. žadací rozkaz.); **lyžovat**: lyžař (vz. muž), lyžařka (žena); dále individuální; **plavat**: plavec (vz. muž), plavkyně (vz. růže); dále individuální; **učit**: učitel (vz. muž), učitelka (vz. žena); dále individuální; **zpívat**: zpěvák (vz. pán), zpěvačka (žena); dále individuální; **hrát**: herec (vz. muž), herečka (žena); dále individuální; **kopat**: kopáč (vz. muž), kopačka (žena); dále individuální; **vařit**: vaříč (vz. muž), vařečka (vz. žena)
c) Individuální.
3. Kouzelné říše bývají za vysokými horami, za nekonečnými lesy a za hlubokými řekami. Pohád- ková králové obvykle mívají tři syny nebo tři dcery. Zakleté zámky stojí obyčejně na skleněných kopcích nebo na osamělých ostrůvcích. Na lesních mýtinách tančí krásné víly. Nad ohnivými draky a jinými nestvůrami vždy nakonec zvítězí dobrosrdeční mládenci.
4. a), b) Že prý vosy (ženy, 1. p.) honí kosi (pány, 4. p.) / z ranní rosy (ženy, 2. p.) každý den (4. p.). / A co kosi (páni, 1. p.)? Prosí (přít. čas) vosy (ženy, 1. p.): / „Nám se nechce z rosy (ženy, 2. p.) ven.“ / Drzé vosy (ženy, 5. p.)! Teď si kosi (páni, 1. p.) / kapky (tvrdá souhláska, 4. p.) rosy (ženy, 2. p.) v očích (6. p.) nosí (přít. čas). / Marně prosí (přít. čas) hlásky (tvrdá souhláska, 1. p.) kosí. / Kosi (páni, 1. p.) vosy (ženy, 4. p.) neuprosí (přít. čas).

strana 78

Individuální.

strana 79

Individuální.

strana 80

- 1. a), b)** Nedělní výlet (r. m., č. j., 1. p., vz. hrad). Vydali jsme se na blízký hrad (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad). Kdysi byl téměř nedobytný. Byl chráněn mohutnými hradbami (r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena) a příkopy (r. m., č. mn., 7. p., vz. hrad). Cestu k cíli (r. m., č. j., 3. p., vz. stroj) jsme si zkrátili strmými pěšinami (r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena). Obě hradní budovy (r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena) a hradby (r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena) jsou už jen pouhými zříceninami (r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena). Prostranství (r. stř., č. j., 1. p., vz. stavení) podél zdi (r. ž., č. j., 2. p., vz. kost) bylo zarostlé vysokými kopřivami (r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena) a keři (r. m., č. mn., 7. p., vz. stroj). Upoutala nás prohlídka (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena) hladomorny (r. ž., č. j., 2. p., vz. žena). Nejpozoruhodnější pro nás byla procházka (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena) podzemními chodbami (r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena). Na výlet (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad) budeme dlouho vzpomínat.
- 2.** Lvi (páni) bývají nazýváni králi zvířat. V cirkuse obdivujeme zkrocené lvy (pány). Včerejší noci štěkali všichni psi (páni) z okolí. Kočka utekla před dvěma psy (pány). V atlase si prohlížíme barevné motýly (pány). Motýli (páni) poletují po louce. Holubi (páni) pomohli Popelce přebírat hrách. Dědeček chová poštovní holuby (pány).
- 3.** staré domy, vzácné drahokamy, obilí na polích, poradíme Karlovi, náročné úkoly, lovečtí psi, na březích potoka, chytat ryby na červy, zaplatit penězi, pozorujeme jestřáby a pěnkavy, napiš dopisy, ostré střepy, jedeme do Břeclavi, auta s pytlí uhlí a dříví, má to v krvi, voda v kotli, čekat chvíli, návštěva Bratislavy, výlet do Čáslavi, v povodí Vltavy, hrát s Italy a Francouzi.
- 4.** Individuální.
- 5.** Individuální.

VII. SLOVESA str. 81 – 97

strana 81

- 1. a), b), c)** Rumcajs sedí (3. os., č. j., čas přít.) na pařezu a nabíjí (3. os., č. j., čas přít.) pistoli nejtvrd-ším žaludem. Kdo Cipíska vzal (3. os., č. j., čas min.), ten ho bude (3. os., č. j., čas bud.) muset (inf.) vrátit (inf.), pomyslel (3. os., č. j., čas min.) si. Nabil (3. os., č. j., čas min.) pistoli, shrnul (3. os., č. j., čas min.) si vousy z uší a poslouchá (3. os., č. j., čas přít.), jestli nebude (3. os., č. j., čas bud.) slyšet (inf.) Cipíska odněkud z lesa Řáholce. Napravo bzučí (3. os., č. mn., čas přít.) včely a jiný hmyz. Nalevo klapou (3. os., č. mn., čas přít.) jelení kopýtky a šustí (3. os., č. mn., čas přít.) zaječí tlapky. Vzadu není (3. os., č. j., čas přít.) slyšet (inf.) nic, to tam tak tiše chodí (3. os., č. j., čas přít.) lišky. To všechno slyšel (3. os., č. j., čas min.) Rumcajs levým uchem. Pravým poslouchal (3. os., č. j., čas min.), jak někdo daleko za mýtinou louská (3. os., č. j., čas přít.) ořechy. „Slyším (1. os., č. j., čas přít.), co slyším (1. os., č. j., čas přít.),“ povídá (3. os., č. j., čas přít.), „ale náš Cipísek to není (3. os., č. j., čas přít.).“

d) slyšet: slyším, slyšíš, slyší, slyšíme, slyšíte, slyší; **poslouchat:** poslouchám, posloucháš, poslouchá, posloucháme, posloucháte, poslouchají.
- 2. a) slovesa v infinitivu:** dělat, namalovat, nakreslit, podepřít, schovat, zachovat, čekat, zavřít; **slovesa ve tvaru určitém:** přijde (3. os., č. j., čas bud.), přijde (3. os., č. j., čas bud.), vstoupí (3. os., č. j., čas bud.), vejde (3. os., č. j., čas bud.).

b) Jak dělám /děláte podobiznu ptáka. Nejprve namaluji /namalujete klec s otevřenými dvířky. Potom nakreslím /nakreslíte něco hezkého, něco prostého... pro ptáka. Podepřu /podepřete potom plátno o strom v zahradě... schovám /schováte se za strom beze slova, bez pohnutí... Když přijde pták, přijde-li, zachovám /zachováte nejhlubší ticho, čekám /čekáte, až pták vstoupí do klece. A když tam vejde, pomalu zavřu /zavřete štětcem dvířka...

strana 82

- a)** Slovesa ve tvaru určitém: uvažují, jsem, nemusím, je, nemůžu, hrabete, dokončil. Slovesa v infinitivu: obouvat, mluvit, mlčet, učesat.

 b) Individuální.

- a), b), c)** mýt nádobí v myčce, vypísl radostí, přesívat přes síto, zamíchat karty, rychle zpychl, zpívat se skupinou, píchl se o trn, nachomýtnout se u nehody, musíte zamykat, sýkorám nasypeme semínka, zapýřil se studem, bylinkový čaj, budu pobývat u babičky
- a), b), c)** MAŽETE (2. os., č. mn., čas přít., inf.: mazat), POTŘEBOVALI (3. os., č. mn., čas min.. inf.: potřebovat), ZAPOMÍNÁM (1. os., č. j., čas přít., inf.:zapomínat), DONESL (3. os, č. j., čas min., inf.: donést)

d) Individuální.

strana 83

- Co děláš? Já píšu, počítám, učím se. Co řekneš kamarádovi? Ty píšeš, počítáš, učíš se. Co dělá spolužák? On/ona píše, počítá, učí se. Co děláte? My píšeme, počítáme, učíme se. Co řekneš spolužákům? Vy píšete, počítáte, učíte se. Co řekneš o žácích? Oni píší/píšou, počítají, učí se.
1. os. čísla jed. času přít.: jsem, bydlím, zpívám
2. os. čísla mn. času přít.: bijete, myjete se, objevujete
3. os. čísla jed. času přít.: nosí, pije, trpí
1. os. čísla mn. času přít.: musíme, vozíme, máme
3. os. čísla mn. času přít.: kupují, obědvají, trápí se
2. os. čísla jed. času přít.: pečeš, stěhuješ se, pobýváš
- Petr nosí brýle. Spisovatel odpoví na všechny dotazy posluchačů. Staří lidé trpí často nemocemi. Vozím v kočárku svoji sestřičku. Ani moudrý člověk neví vše.

strana 84

- a)** složené tvary času budoucího: bude vypadat, budeme žít, bude vypadat, budeme vyrábět, bude chránit; jednoduché tvary času budoucího: vytlačí, zničí.

b) Individuální.

 c) Individuální.

- složené tvary: budeme vyprávět (1. os., č. mn., čas bud.), budou vařit (3. os., č. mn., čas bud.); jednoduché tvary: bruslím (1. os., č. j., čas přít.), uvaříte (2. os., č. mn., čas bud.), děláme (1. os., č. mn., čas přít.), (on) vaří (3. os., č. j., čas přít.), uděláš (2. os., č. j., čas bud.), sníme (1. os., č. mn., čas bud.).

strana 85

3. sázet – zasázet – složený tvar: č. j.: 1. os. budu sázet, 2. os. budeš sázet, 3. os. bude sázet, č. mn.
1. os. budeme sázet, 2. os. budete sázet, 3. os. budou sázet; jednoduchý tvar: č. j.: 1. os. zasadím,
2. os. zasadíš, 3. os. zasadí, č. mn. 1. os. zasadíme, 2. os. zasadíte, 3. os. zasadí, atd.
4. větvičky rozkvetou, my budeme psát, děti si budou hrát, ty se budeš učit, já budu vyprávět, tužka se zlomí, dítě se rozpláče, chlapci budou lyžovat, auto zabrzdí, vy budete cestovat, oni přiběhnou, naši sportovci zvítězí.
5. Nakoupí krmení pro rybičky. Bude hrát fotbal se sousední školou. Bude cvičit hraní na kytaru. Dočte povinnou četbu. Bude přát babičce k narozeninám.
6. a) Ondra pojedou na výlet do Prahy. Strýček mu ukáže významné památky. Půjdou spolu na Hradčany, navštíví Národní divadlo, prohlédnou si Staroměstské náměstí s orlojem. Zajdou se dokonce podívat na Letnou na fotbal. Vše se mu bude líbit.

b) Individuální.

7. a) Individuální.

b) budeme odpovídat na dotazy, povýší na generála, vyhotovíme svazky cibulí.

c) přibít prkno – přibiju, přibiješ... prkno, sbírat borůvky – budu sbírat..., svítit svíčkami – budu svítit..., mlít ve mlýně – budu mlít..., vypláznout jazyk – vypláznou..., oběhnout budovy – oběhnu..., rozstříhat papír – rozstříhám...

strana 86

1.

1. os. č. j. kreslil jsem	počítal jsem	uklízел jsem
2. os. č. j. kreslil jsi	počítal jsi	uklízел jsi
3. os. č. j. (on) kreslil	počítal	uklízел
1. os. č. mn. (my) jsme kreslili	jsme počítali	jsme uklízeli
2. os. č. mn. (vy) jste kreslili	jste počítali	jste uklízeli
3. os. č. mn. (oni) psali	počítali	uklízeli

2. Našli jste ten míč? Já jsem to nevěděl. Ty jsi mi to neřekla. Kam jsi to dal? Rozloučili jsme se s nimi. Vrátili jste ty knihy do knihovny? Byl jsi dnes na tréninku?

3. a) Individuální.

b) rozkvétají – 3. os., č. mn., čas př., vysál – 3. os., č. j., čas min., vidíš – 2. os., č. j., čas př., přinesl – 3. os., č. j., čas min., vypustil – 3. os., č. j., čas min., rýsovala – 3. os., č. j., čas min., vysadí – 3. os., č. mn., čas bud., pojedeme – 1. os., č. mn., čas bud., obdivujeme – 3. os., č. mn., čas př.

strana 87

1. os. č. j. vybral jsem si	těšil jsem se	bál jsem se
-----------------------------	---------------	-------------

4.	2. os. č. j. vybral sis	těšil ses	bál ses
	3. os. č. j. (on) si vybral	se těšil	se bál
	1. os. č. mn. (my) jsme si vybrali	jsme se těšili	jsme se báli
	2. os. č. mn. (vy) jste si vybrali	jste se těšili	jste se báli
	3. os. č. mn. (oni) si vybrali	se těšili	se báli

5. a) přál sis, hrál sis, smál ses povídal sis, loudal ses, poradil sis, naučil ses, mýlila ses

b) přejeme si – 1. os., č. mn., čas přít., hraju si – 1. os., č. j., čas přít., on se smál – 3. os., č. j., čas min., povídáte si – 2. os., č. mn., čas přít., loudáš se – 2. os., č. j., čas přít., poradím si – 1. os., č. j., čas bud., naučíme se – 1. os., č. mn., čas bud., mýlila se – 3. os., č. j., čas min.

6. a), b) Např. Nejprve se mi roztrhl sáček s cukrem. Cukr se vysypal na zem. Zametl jsem podlahu a šel jsem se do koupelny umýt. Zakopnul jsem při tom o koště a uhodil jsem se o umyvadlo. Potom jsem se rozhodl, že si natrhám jablka. Vylezl jsem na větev, ale ta praskla a ja jsem spadl na zem jako zralá hruška. To byl ale nepodařený/bláznivý den! Dále individuální.

7. a) Vzpomínám si – 1. os., č. j., čas přít., povedly se – 3. os., č. mn., čas min., se vejde – 3. os., č. j., čas přít., se dělá – 3. os., č. j., čas přít.

- b) Individuální.

strana 88

1. a) Individuální.

b) Čtečka elektronických knih je mobilní zařízení určené pro čtení e-knih, které vzniklo jako alternativa ke klasickým tištěným knihám.

c) Individuální.

d) Individuální.

strana 89

Individuální.

strana 90

- 1. a) Individuální.

b) Individuální.

- c) Individuální.

- d) Pro zábavu, aby se měli o koho starat, pro výcvik na závody, aby se necítili opuštění – především starší lidé, pro záchranu ze psích útulků.

strana 91

1. a) Šla, stál, se třásly, byla, zahrála si, Zasmála se, baví, Mrklo.

b) oko

c) byla jako samet – velmi příjemná, hebká, měkká

d) Babočka paví oko. Má na křídlech skvrny připomínající oka na koncích pavích per.

e) Motýli patří do skupiny hmyzu, jsou to bezobratlí živočichové. Od obratlovců se liší tím, že nemají páteř.

2. Šla – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., stál – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., se třásly – 3. os., č. mn., čas min., zp. oznam., byla – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., zahrála si – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., Zasmála se – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., baví – 3. os., č. j., čas přít., zp. oznam., Mrklo – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam.
3. a) plavání – není sloveso, b) spal bych – není zp. oznamovací, ale podmiňovací, c) stůj – není zp. oznamovací, ale rozkazovací.
4. **a), b)** Vozy s pytlí obilí odjely (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.). Děti se řídily (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) příkazy učitelů. Půjdeš (2. os., č. j., zp. oznam., čas bud.) už do školy? Uhodily (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) silné mrazy. Rybáři chytili (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) ryby na malé červy. Dovedete (2. os., č. mn., zp. oznam., čas přít.) vysvětlit (infinitiv) to přísloví? Přiletěli (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) kosi a vlaštovky. Zítra k vám na chvíli zajdeme (1. os., č. mn., zp. oznam., čas bud.). Neplytvá (3. os., č. j., zp. oznam., čas přít.) zbytečně slovy. Porovnáme (1. os., č. mn., zp. oznam., čas bud.) čísla v děliteli.

strana 92

1. Pomoz mi s úklidem. – věta žádací, rozkazovací; Budte dnes oba doma. věta žádací, rozkazovací; Nechodme dnes ven. věta žádací, rozkazovací; Vysaj si koberec. věta žádací, rozkazovací.
2. Pomoz, budte, nechodme, vysaj – způsob rozkazovací.
3. **Slovesa v rozkaz. způsobu jsou podtržena.** Jeli jsme na výlet na hrad Pernštejn. Paní učitelka nám den předem řekla: „Vezměte si malý batoh. Přijďte včas.“ Nastoupili jsme do vlaku. Paní učitelka nás upozornila: „Sedněte si na sedadla a neběhejte po chodbičce. Batohy si dejme do poliček. Petře, nevykláněj se z okna.“ Dojeli jsme na místo. Průvodce nám řekl: „Pojďme do hradu. Na nic nesahejte.“
4. **a)** Drž se pevně. Vyhodte to do koše. Nevýjíždějte z garáže. Nemluvme nahlas. Nezničme tu knihu. Posviť mi baterkou.

b) Individuální.

PT Individuální.

strana 93

1. **a)** chtěl bych – 1. os., č. j., objevil bych – 1. os., č. j., měl bych – 1. os., č. j., byl bych – 1. os., č. j., doplul bych – 1. os., č. j.
- b)** Individuální.
- c)** Necky sloužily k ručnímu praní oděvů.
2. **a)** Babičko, vyprávěla bys mi prosím pohádku? Zavezl by nás tatínek do školy? My bychom přišli zítra ráno v devět. Vy byste měli dnes zůstat doma. Oni by přišli raději až zítra. Já bych tu na vás počkal.
- b)** vyprávěla bys – 2. os., č. j., Zavezl by – 3. os., č. j., bychom přišli – 1. os., č. mn., byste měli – 2. os., č. mn., by přišli – 3. os., č. mn., bych počkal – 1. os., č. j.

c)

strana 94

3. a) nasbíráme, uviděli bychom, umyj se, vymyslel by, sbírali by, nezmýlil se, uslyšeli byste, rozmysli se, neplýtl bys, zamykej, zpychl by, ozývá se, dovyprávějte to, nežívejte.
- b) uviděli bychom – 1. os., č. mn., vymyslel by – 3. os., č. j., sbírali by – 3. os., č. mn., uslyšeli byste – 2. os., č. mn., neplýtl bys – 2. os., č. j., zpychl by – 3. os., č. j.
- c) umyj se – 2. os., č. j., rozmysli se – 2. os., č. j., zamykej – 2. os., č. j., dovyprávějte to – 2. os., č. mn., nežívejte – 2. os., č. mn.
4. Já bych ti pomohl. Otevřela bys mi dveře? On by chtěl jet k moři. My bychom vám to řekli. Vy byste nás určitě varovali. Oni by nás doprovodili. Celé dny by jen seděl u počítače. Děti, zanesly byste ty pomůcky do kabinetu?
5. Individuální. Tatínek se mě zeptal: „Kam bys rád jel (ráda jela) o prázdninách?“ Odpověděl(a) jsem: „O prázdninách bych rád jel (ráda jela) ...“ Maminka se ptala: „Co bys chtěl (chtěla) dostat k narozeninám?“ Odpověděl(a) jsem: „K narozeninám bych chtěl (chtěla) dostat ...“
6. Individuální.
7. Půjčil bys mi prosím tu knihu? Podali byste mi prosím sklenici s vodou? Přečetli byste to laskavě nahlas. Postupovali byste prosím dále do vozu.

	číslo jednotné	číslo množné
1. osoba	počkal bych	přišli bychom
2. osoba	vyprávěla bys	měli byste
3. osoba	zavezl by	přišli by

strana 95

1. chodím – 1. os., č. j., čas přít., jdeš – 2. os., č. j., čas přít., budeme hrát – 1. os., č. mn., čas bud., chtějí – 3. os., č. mn., čas přít., hrát – inf., přijdeš – 2. os., č. j., čas bud., běžím – 1. os., č. j., čas přít., převléknout se – inf., půjdete – 2. os., č. mn., čas bud., budete pospíchat – 2. os., č. mn., čas bud., vezme – 3. os., č. j., čas bud., může – 3. os., č. j., čas přít., vzít – inf., bude – 3. os., č. j., čas bud.
2. a) **čas přítomný:** je odzvoněno – 3. os., nemohu – 1. os., č. j., jsem – 1. os., č. j., nechodí – 3. os., č. mn., nehodím se – 1. os., č. j., plave – 3. os., č. j.; **čas budoucí:** budu se ucházet – 1. os., č. j., vyhodí – 3. os., č. mn., sáhnu – 1. os., č. j., udělám – 1. os., č. j., uživím se – 1. os., č. j., pustí se – 3. os., č. j., nekoupíte si – 2. os., č. mn., vydělám si – 1. os., č. j., budu nadhánět – 1. os., č. j.; **čas minulý:** přišel – 3. os., č. j., rozešli se – 3. os., č. mn., dozvěděli se – 3. os., č. mn., uvažoval – 3. os., č. j.; **jiné:** hodit si – inf., nepromáčel by se – 3. os., č. j., čas u podm. zp. neurčujeme.
- b) dělat – čas přít.: dělám, děláš, dělá, děláme, děláte, dělají; čas min.: dělal jsem, dělal jsi, dělal, dělali jsme, dělali jste, dělali; čas bud.: budu dělat, budeš dělat, bude dělat, budeme dělat, budete dělat, budou dělat.
- c) Na řezníka jsem ...: 5 vět; V1, V2, V3, V4, protože V5.
- d) živnost – dřívě obživa, živobytí; samostatná pravidelná výdělečná činnost (řemeslná, obchodní a jiná).
4. a), b) svěříš se (2. os., č. j., čas bud., zp. ozn.), vysvětlete (2. os., č. mn., zp. roz.) mu to, poobědval bych (1. os., č. j.,

zp. podm.) s přáteli, změřím (3. os., č. j. i mn., čas bud., zp. ozn.) objem, odhalil jsem (1. os., č. j., čas min., zp. ozn.) nebezpečí, umývám si (1. os., č. j., čas přít., zp. ozn.) vlasy, vypravím se na výlet do Břeclavi, objednali jsme si (1. os., č. mn., čas min., zp. ozn.) tlačenku s cibulí, představ (2. os., č. j., zp. roz.) si to, objímá překážku

5.

sloveso	osoba	číslo	způsob	čas
čteme	1.	množné	oznamovací	přítomný
věděl jsi	2.	jednotné	podmiňovací	-
napiš	2.	jednotné	rozkazovací	-
budeme psát	1.	množné	oznamovací	budoucí
napišeme	1.	množné	oznamovací	budoucí
spal bych	1.	jednotné	podmiňovací	-

strana 96

1. a), b) Vstávej, vstávej – 2. os., č. j., zp. roz., spala – 2. os., č. j., zp. ozn., čas min., potkáš – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud., hrej – 2. os., č. j., zp. roz., potkala – 1. os., č. j., zp. ozn., čas min., podala – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min., dal – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.

c) píšťáličko – rod ž., č. j., 5. p., vz. žena, světlé – rod m., č. j., 6. p., vz. hrad, radost – rod ž., č. j., 4. p., vz. kost, slepičku – rod ž., č. j., 4. p., vz. žena, růžičku – rod ž., č. j., 4. p., vz. žena, kohoutek – rod m., č. j., 1. p., vz. pán, proutek – rod m., č. j., 4. p., vz. hrad, písničku – rod ž., č. j., 4. p., vz. žena

d) dost – radost, slepičku – růžičku – písničku, kohoutek – proutek, dále individuální.

e) Individuální.

2. prosíme – 1. os., č. mn., čas př., prosili – 3. os., č. mn., čas min., žalují – 3. os., č. mn., čas př., žalují – 1. os., č. j., čas př., hodil jsem – 1. os., č. j., čas min., hodil – 3. os., č. j., čas min., čtete – 2. os., č. mn., čas př., čtete – 2. os., č. mn., čas se neurčuje, rozk. zp., napíšeme – 1. os., č. mn., čas bud., napíšu – 1. os., č. j., čas bud., hraju – 1. os., č. j., čas př., hráli – 3. os., č. mn., čas min., učili jste se – 2. os., č. mn., čas min., učíš se – 2. os., č. j., čas př., myl jsi – 2. os., č. j., čas min., umyl ses – 2. os., č. j., čas min.

3. a) Co budu dělat každý den ráno? Budík bude zvonit v sedm hodin. Potom bude přicházet maminka a bude mě pobízet z postele. Půjdu do koupelny. Budu si čistit zuby, budu se umývat a budu se česat. Poběžím do pokoje a budu se oblékat. Potom budu snídat. Budu se loučit s maminkou, v předstíni se budu obouvat a půjdu do školy.

b) Co jsem dělal každý den ráno? Budík zvonil v sedm hodin. Potom přicházela maminka a pobízela mě z postele. Šel jsem do koupelny. Čistil jsem si zuby, umýval jsem se a česal jsem se. Běžel jsem do pokoje a oblékal jsem se. Potom jsem snídal. Loučil jsem se s maminkou, v předstíni jsem se obouval a šel jsem do školy.

c) dělám – dělal jsem – budu dělat, zvoní – bude zvonit – zvonil, přichází – bude přicházet – přicházela, pobízí, bude pobízet – pobízela, jdu – půjdu – šel jsem, čistím – budu si čistit – čistil jsem, umývám se – budu se umývat – umýval jsem se, česu se – budu se česat – česal jsem se, běžím – poběžím – běžel jsem, oblékám se – budu se oblékat – oblékal jsem se, snídám – budu snídat – snídal jsem, loučím se, budu se loučit – loučil jsem se, obouvám se – budu se obouvat – obouval jsem se, jdu – půjdu – šel jsem

4. a) byl/a jsem, nebyl/a jsem, b) budeš, nebudeš, c) budeme, nebudeme, d) byl/a/o, nebyl/a/o, e) jsou, nejsou, f) budete, nebudete
5. a) Vynes koš a odpadky. Sněž několik umytých broskví. Pojeď odpoledne na výlet. Uklid' si košili, ponožky a knížky. Zasad' záhon ředkviček a zelí. Udrž svá přátelství. Slož sešit s úkoly. Važ si nových lyží. Slib, že to zítra uděláš. Pomoz mamince s nádobím. Nechoď mimo vyznačený přechod.

b) Rozkazovací.

strana 97

1. a) Individuální.

b) 1. Strašidla nahánějí hrůzu. 2. Strašidla nikdy neodhazují odpadky jen tak na ulici nebo do přírody. Naopak odpad třídí. Plíží se tajně po nocích a vyhazují je do sběrných kontejnerů.

c) ano, ne, ano, ano

- 2. Individuální.

3. Individuální.

strana 98

1. a) Padal, byl, měla, Uviděla, pochutnává, běžela, chvátáš, roste, jsi našel, našel jsem, bylo, jsem zpívala, Skákala jsem, tancovala jsem, vidíš, budu tancovat.

b) Věty jednoduché: Padal sníh. Byl pořádný mráz. Kobyłka měla hlad. Kam tak chvátáš? Copak

obilí roste pod sněhem? A kdepak jsi ho našel ty? V létě jsem zpívala. Tak vidíš! Já zase budu tancovat v zimě.

c) Bajka je krátký příběh, ve kterém vystupují zvířata, která mají lidské vlastnosti a chovají se jako lidé. Z bajky vždy plyne nějaké ponaučení, tzn. jak by se lidé měli chovat.

2. a), b) Děvčata si hrála na louce. Čokoládová figurka teplem roztála. Čaj v konvičce voněl. Na horách napadl sníh. Sochy na mostě se opravují. Všechny větné celky jsou věty jednoduché.

3. a), b) Kopřivy jsou rozpínavé rostliny. Rozrůstají se na mezích. Rostou do výšky až jednoho metru, takže v nich klidně zabloudí menší dítě. Kopřivy mají žahavá vlákna a po dotyku kůže nás postižené místo pálí. Na těle se hned objeví zarudlá vyrážka.

strana 99

1. a) Bajaja. Před lety sem přilétli tři draci. Všichni se báli. Lidé se schovávali. Draci žrali dobytek, i několik lidí ty potvory požraly. Zavolal jsem tedy kouzelnici, aby mi poradila, jak bych ty nestvůry vyhnal. Vyděsil

jsem se, když mi řekla, ať jim slíbím své dcery. Nerad jsem tak učinil. Obludy sice odtáhly, ale královna žalem zemřela.

b) Vypravěčem je král, otec dcer.

c) Individuální.

2. a), b) Lež má krátké nohy. Bez práce nejsou koláče. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.

c) Lež má krátké nohy. Bez práce nejsou koláče. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.

3. a) Individuální. Např. Prahou protéká řeka Vltava.

b) Individuální.

PT Individuální.

strana 100

1. a), b) Člověk se rodí maličký. Během života lidé rostou. Ale křídý to mají naopak. Na začátku leží křída v krabici. Křída je veliká. Ale přijdou například žáčci. Děti vyjmou křidu z krabice. Na tabuli kreslí Maruška. Na chodník čmárá Pepík. Na plot maluje prasátko Věrka. A křída je menší.

2. polévka vychladla, hodinky se zastavily, čokoláda chutnala, oči pálily, svíčka plápolala, voják bojoval, bažina vysychala, kočka předla

3. Louka (podst. jm.) se zbarvila pestrými květy. Ve větvích zpívali ptáci (podst. jm.). Ona (zájm.) si půjčila další knížku. Rodiče (podst. jm.) odjeli na dovolenou k moři. On (zájm.) si zapamatuje první tři čísla. První (čísl.) vyhraje pohár. Naši (zájm.) se umístili na mistrovství světa v hokeji na třetím místě. Poslední (čísl.) před odchodem zhasne světla. Tři (čísl.) z vás postupují do dalšího kola.

strana 101

4. a), b) **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Žáci **se učí** ve škole. Malíř **maluje** obrazy. Závodník právě **vbíhá** do cíle. Lékař **léčí** nemocné. Pes **štěkal** na kolemjdoucí. Letuška **rozvázela** cestujícím občerstvení.
5. **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Kvěтина **rozkvetla**. Ptáci **odlétají**. Psi **vyjí**. Voda **teče**. Včely **bzučí**. Žáci **přemýšlejí**. Dále individuální; např.: Kvěтина nádherně rozkvetla. Stěhovaví ptáci odlétají do teplých krajín.
6. Individuální. Např. Babička **plete**. Babička **plete** šálu. Babička **plete** šálu pro děti.
7. Individuální.

strana 102

8. a), b) **Podmět je podtržený, přísudek je tučně, c)** V květináčích na okně **rozkvetly** muškáty (podst. jm.). Z výpravy **se vrátili** jen dva (čísl.). Tato knížka (podst. jm.). **vyšla** před rokem. Pracovní týden (podst. jm.). **se chýlí** ke konci. Všichni (zájm.) už **se těšili** na víkend. Ze stromů **opadávalo** listí (podst. jm.). Poslední (čísl.) **přijedou** až v neděli. Kalhoty (podst. jm.). **se nám umazaly**, protože na cestě **bylo** bláto (podst. jm.) – **S**
9. a) Individuální.
- b) **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Děti **si vypravují** o prázdninách. Michal **vyrazí** na skautský tábor. Ve skautském oddílu **má** Michal mnoho kamarádů. Všichni **se** na společné akce už moc **těší**. Alenka **pojede** s rodiči do Chorvatska. Ona **miluje** plavání a výlety podél pobřeží. Ostatní děti ve třídě **mají** také mnoho vynikajících plánů.
10. **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Někteří chlapci **hráli** na hřišti fotbal. Hlasitě po sobě **pokřikovali** (nevyjádřený podmět, chlapci). Před hlavním nádražím **se sešli** táborníci. **Mají** velké batohy a spacáky (nevyjádřený podmět, táborníci). K Vánocům **jsem dostal** obrázkovou encyklopedii (nevyjádřený podmět, já). Hned **jsem si** v ní **četl** (nevyjádřený podmět, já). Pavel **odešel** už ve tři hodiny. Ještě **se nevrátil** (nevyjádřený podmět, Pavel). Děti **vyběhly** na zahradu, kde **natrhaly** třešně, ale **nedokázaly** je všechny sníst (nevyjádřený podmět, 2x děti).
11. a), b) Pampeliška **roste** na našich loukách. **Připomíná** malá žlutá sluníčka (nevyjádřený podmět). Pampeliška **je** typická tím, že po utržení **roní** bílou hořkou šťávu (nevyjádřený podmět). Pampeliška **chutná** králíkům, husám a jiným býložravcům. **Slouží** k výrobě léčiv (nevyjádřený podmět). Když **odkvete** (nevyjádřený podmět), **zbyde** po ní bělavá koule ochmýřených semínek.

strana 103

Individuální.

strana 104

1. a) **1. podmět r. stř.:** vojska ustupovala

2. podmět r. žen.: Následovaly oslavy, přišly hostiny

3. podmět r. muž. živ.: Slované se bili, Perun zasáhl, vraníci padali, vojáci padli, bojovníci obětovali

4. podmět r. muž. neživ.: výkřiky ochromily, blesky sjely, vozy vzplanuly

2. To jsou vaše květiny? Ty vyrostly. To jsou vaši žáci? Ti vyrostli. To jsou vaše dcery? Ty vyrostly. To jsou vaše štěňata? Ta vyrostla. To jsou vaše stromy? Ty vyrostly. To jsou vaše selata? Ta vyrostla.

strana 105

1. Ta housata se batolila. Ta káčata plavala. Ta zrna klíčila. Ta lvíčata si hrála pod stromem. Ta skla se leskla. Ta umyvadla se rozbila. Ta okna zářila do noci. Ta přání se splnila. Ta jídla nám chutnala. Ta města se vylidnila. Ta děvčata tancovala. Ta mimina plakala.
2. Jablka na stromě dozrála. Světla na ulici svítila. Košťata dobře metla. Obě koupaliště se zaplnila.
3. Individuální.
4. **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Ve sklenících se červenala rajčata. Štěňata běhala po zahradě. Pole se zazelenala. Ptáčata zmateně poletovala. Zrna na poli klíčila. V houští spala srnčata. K babičce přijela na návštěvu vnoučata.
5. a) **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Některá zvířata (rod stř., č. mn.) s Vořechem nesouhlasila. Koťáta (rod stř., č. mn.) naříkala na svoje packy od bláta. Selata (rod stř., č. mn.) za sluníčka vyšla ven. Za chvíli však všechna malá prasátka (rod stř., č. mn.) zmokla na kost. „To jaro (rod stř., č. j.) se nám nelíbí,“ stěžovala si zvířata (rod stř., č. mn.).

 b) Individuální.

strana 106

1. Např.: vlaštovky štěbetaly, ulice byly vylidněny, jabloně rozkvetly, víly tančily, lampy zhasly, švestky padaly, babičky se bavily, hvězdy zářily, kopřivy pálily.
2. Louky (1. p.) se zazelenaly. V trávě (6. p.) se objevily sedmikrásky (1. p.) a pampelišky (1. p.). Jabloně (1. p.) a třešně (1. p.) rozkvetly. Zahrady (1. p.) zavoněly. Husy (1. p.) se pásly v trávě (6. p.). Kachny (1. p.) se potápěly ve vodě (6. p.). Včely (1. p.) poletovaly po květech (6. p.) a přenášely pyl. Dívky (1. p.) trhaly květiny (4. p.) a vily z nich věnečky (4. p.).
3. Na oknech stály vázy s květinami. Ve skříních se třpytily broušené mísy. Na zdech visely police s knihami. Kobylky v travách skákaly. Včely poletovaly mezi květy. Jízdní kola stála ve stojanech. V ošatkách ležela ozdobená velikonoční vajíčka.
4. **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Padaly první sněhové vločky. Zamrzlé řeky lákaly chlapce z okolí. Větve stromů byly skloněny k zemi. Na větvi seděly vrány. Sýkorky se slétaly ke krmítku. Teploty klesly pod bod mrazu. Zvířata se schovala do úkrytů. Veverky se ukryly do svých doupat.
5. Individuální.

strana 107

1. vlci vyli, úředníci pracovali, potápěči se potápěli, krejčí šili, šimpanzi poskakovali, turisté se procházeli, fotbalisté trénovali. *V koncovkách sloves píšeme měkké i, protože podmět je v mn. č. rodu muž. živ.*

- děti dováděly (r. ž.), zedníci stavěli (r. m. živ.), piloti létali (r. m. živ.), jabloně rozkvétaly (r. ž.), prodavačky prodávaly (r. ž.), ptáčata štěbetala (r. stř.), rodiče nás chválili (r. m. živ.).
- čas min.: Ptáci štěbetali. Holubi letěli do polí. Pávi se chlubil svým peřím. Čápi odlétali na jih. Zajíci běhali v poli. Kosi zobali zrající třešně. Chlapci pouštěli draky. Žáci jeli na výlet. Navštívili nás Rakušané. Američané přijeli do Prahy. Člověk se objevil na planetě Zemi asi před třemi miliony let.
- Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Kluci si sedli na letadlo obkročmo jako na koně. Oba chlapci se za chvíli vznášeli nad plakátovací plochou. Společnost ve vzduchu jim teď dělali jen ptáci. Děti zakroužily nad hradem s vodním příkopem a zubatým cimbuřím. Hradní páni jim hned pohostinně spustili padací most. Ale děti letěly dál. A pak najednou uviděli hoši nádhernou krajinu s palmami.
- a) Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Děti vesele pobíhaly po parku. Kluci hráli fotbal. Některá děvčata si hrála se švihadly. Mnohé děti závodily na kolech. Větší dívky hlídaly své mladší sourozence. Obě hřiště se zaplnila. Plná byla i dětská pískoviště. Starší děti seděly na lavičce.

 b) Individuální.

strana 108

- Např. Autobusy přijely (r. m. neživ.). Obrazy se líbily (r. m. neživ.). Traktory se rozbily (r. m. neživ.). Květy voněly (r. m. neživ.). Jeřáby pracovaly (r. m. neživ.). Klasy dozrály (r. m. neživ.). Vlaky se zpozdily (r. m. neživ.). Hlasy zazněly (r. m. neživ.).
- a) Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Lesy (r. m., č. mn.) rostly na Zemi od pradávna. V minulosti vytvářely lesy husté porosty (r. m., č. mn.) zvané pralesy. Staré stromy (r. m., č. mn.) časem padli a zetleli. Mezitím rostly stromy (r. m., č. mn.) nové. Lidé (r. m., č. mn.) lesy odjakživa potřebovali k svému životu. Lesy vytvářejí kyslík, který dýcháme, očišťují vzduch od nečistot, zadržují dešťovou vodu, aby neodtekla a nezpůsobila povodně. Lesy také poskytují útočiště mnoha zvířatům.

b) klíčová slova: lesy na Zemi, pralesy, obnova stromů, využívání lesa lidmi, tvorba kyslíku, zadržování vody, útočiště pro zvířata

c) druhy stromů na našem území, procházky v lese, stavební materiál

PT Les vytváří kyslík při fotosyntéze, především pak deštné pralesy, kořeny stromů zpevňují půdu, a tím je chrání proti erozi, mech a kapradiny v sobě hromadí dešťovou vodu, která se postupně vsakuje do země a působí jako protipovodňová ochrana, jsou velkým zdrojem dřeva pro výrobu nábytku, papíru, léčiv a paliva, slouží ke sběru plodin a rekreaci.

- Traktory (než.) na jaře zoraly pole. Zemědělci (živ.) zaseli obilí. Na poli vyrostly nejprve zelené stvolý (než.). Později se vytvořily klasy. V létě kombajny (než.) sklízely zralá obilná zrna. Na okrajích polí kvetly vlčí máky (než.). Květy (než.) jetele přilákaly čmeláky. Čmeláci (živ.) tyto květy opílovali. Kluci (živ.) pozorovali zajíce pelášící po mezích. Zajíci (živ.) si pochutnávali zejména na hlávkách zelí.

strana 109

- a), b)** První silnice vznikly (r. ž., č. mn.) ve starověku před třemi tisíci lety. Jejich stavitelé položili (r. m., živ., č. mn.) dospodu kamení. Na ně pak další stavaři nasypali (r. m., živ., č. mn.) štěrk. Nahoru dlaždiči umístili (r. m., živ., č. mn.) dlažbu. Po staletí sloužily (r. ž., č. mn.) tyto cesty hlavně obchodníkům. Také první divadla se nám dochovala (r. stř., č. mn.) z doby starověku. Hráli (r. m., živ., č. mn.) v nich jen muži. Ženy v divadelních hrách nevystupovaly (r. ž., č. mn.).
- zemědělci, auta, děti, vojska, zajíci, lvíčata

3. V září dětem začaly školní povinnosti. – 9, V březnu se zazelenaly jarní pupeny. – 3, V červenci

posílaly maminky děti na tábory. – 7, V květnu slavíme Den matek. – 5, V únoru se konaly maškarní bály. – 2, V listopadu nastaly sychravé dny. – 11, V srpnu zemědělci sklízeli obilí. – 8, V červnu se žáci těšili na prázdniny. – 6, V prosinci děti kupovaly vánoční dárky. – 12, V lednu kluci hráli hokej na zamrzlém rybníku. – 1, V dubnu děvčata barvila velikonoční vajíčka. – 4, V říjnu padala poslední jablka ze stromů. – 10.

strana 110

Individuální.

strana 111

1. a) Jednou před mnoha lety byla v Praze ukrutná povodeň. (VJ) Vltava rychle stoupila a řeka nesla po Praze vše, co pobrala na horním toku. (S, V1 a V2, co V3) Vyvrácené stromy se řítily v proudech kalné vody, otáčely se ve vírech a pak se zase vynořovaly. (S, V1, V2 a V3) Na břehu stála spousta zvědavých lidí. (VJ) Dívali se na tu spoušť. (VJ) Najednou uviděli na vodě kolébku, ve které leželo dítě. (S, V1, ve které V2) *6 větných celků.*
2. a) Celé odpoledne prožil Hynek ve vodě ne jako obyčejný kluk. (VJ) Jak se to stalo? (VJ) Měl na nohou ploutve a na hlavě potápěčské brýle, proto se podobal nějakému vodnímu tvorovi. (S) Jeho kamarád Toník byl vyzbrojen podobně, takže oba slídili pod vodou. (S) Plašili menší rybky a chňapali po větších. (S) Najednou se ozval hlasitý výkřik. (VJ) Toník chytil velikánského lína. (VJ) Hynek v duchu litoval, že se takový kousek nepodařil jemu. (S)
- b) Celé odpoledne bude prožívat Hynek ve vodě ne jako obyčejný kluk. Jak se to stane? Bude mít na nohou ploutve a na hlavě potápěčské brýle, proto se bude podobat nějakému vodnímu tvorovi. Jeho kamarád Toník bude vyzbrojen podobně, takže oba budou slídit pod vodou. Budou plašit menší rybky a budou chňapat po větších. Najednou se ozve hlasitý výkřik. Toník chytne velikánského lína. Hynek bude v duchu litovat, že se takový kousek nepodaří jemu.
3. a) Seděl jednou kmotr Lišák ve dveřích své nory a pokuřoval z dýmky. Viděl to jeho soused kmotr vlk, kteřý zrovna běžel kolem. Zastavil se, aby si s Lišákem popovídal. Lišák byl jeho přítel, ale dnes se na Vlka mračil, protože ho vyrušil z jeho odpočinku.

 b) Individuální.

strana 112

4. a) Má zářivé barvy, ale nezáří. (S, V1, ale V2, spojka) Je smutný. (VJ) Občas si dokonce i popláče, protože s ním Pepík špatně zachází. (S, V1, protože V2, spojka) Klidně ho hodí na podlahu nebo mu spadne do bláta. (S, V1 nebo V2, spojka) Je tolik věcí, kteřé musí nosit! (S, V1, které V2, zájmeno) Ráno do něho Pepík nahází školní potřeby a pospíchá do školy. (S, V1 a V2, spojka) O prázdninách si ho zase nikdo nevšímá. (VJ)

b) Individuální.

 5. Individuální.

6. a) Čert se snažil ze všech sil, ale Matoušovu duši nezískal. (S, V1, ale V2, 2 věty) Rozhodl se tedy, že aspoň zničí jeho úrodná pole. (S, V1, že V2, 2 věty) Vzal s sebou velký kožený pytel a začal do něj sbírat kameny ve velikém lomu pod Žebrákovským kopcem (S, V1 a V2, 2 věty). Dávno se vystřídaly noc a den, když byl Satanáš s prací hotov. (S, V1, když V2, 2 věty) Obrovský pytel hodil přes rameno, letěl z těžka a kámen po kameni cestou trousil. (S, V1, V2 a V3, 3 věty) Utrmácený doletěl nad Matoušův statek, kde zjistil, že je jeho měch prázdný. (S, V1, kde V2, že V3, 3 věty) *Čárku píšeme před většinou spojovacích výrazů, pouze před spojkami a, i, nebo obvykle čárku nepíšeme.*

b) slova s předponou: nezískal, rozhodl, zničí, začal, sbírat, vystřídaly, ztěžka, utrmácený, doletěl, zjistil; předložky

se slovem: ze všech sil, s sebou, do něj, ve velikém lomu, pod Žebrákovským kopcem, s prací, přes rameno, po kameni, nad Matoušův statek.

7. a) Čert se postavou podobá člověku, ale má po celém těle srst. (S, V1, ale V2) Má neupravené ježaté vlasy, odkud mu vyčuhují rohy. (S, V1, odkud V2) Ty mu rostou asi tři prsty nad čelem. (VJ) Jeho ocas se podobá kravské oháňce a koně připomíná svým kopytem. (S, V1 a V2) Pořád podupává a přešlapuje na místě. (S, V1 a V2) Často se přestrojuje, aby nebyl mezi lidmi tak nápadný. (S, V1, aby V2) Nejraději má převlek myslivce. (VJ) Zdalipak víte proč? (VJ) *Čárku píšeme před většinou spojovacích výrazů, pouze před spojkami a, i, nebo obvykle čárku nepíšeme.*

b) Např.: Hrátky s čertem, S čerty nejsou žerty

c) Např.: Čert Lucius, Čert Kočka

d) Např.: Komu se Čert podobá postavou?

strana 113

1. a) Konečně ustaly (r. m. neživ.) deště. Prudké (pruďas) lijáky (není vyjmen. slovo ani příbuzné) po sobě nechaly (r. m. neživ.) záplavy (ženy) bahna, písku (není vyjmen. slovo ani příbuzné) a větví (písní). Potoky se přestaly (r. m. neživ.) valit. Proud vody se uvelebily (r. m. neživ.) ve svém korytu. Stébla trav se zvědavě rozhlížela (r. stř.), kdo přišel k jaké škodě. Květy začaly (r. m. neživ.) zase vonět. Za Evelínkou přihopkal zajíc. Prosil (není vyjmen. slovo ani příbuzné) ji, aby pro něho něco vymyslela (předpona vy-, příbuzné s vyjmen. slovem). Zajíc totiž měli (r. m. živ.) nevýslovně (předpona vý-) vonavé tlapky od toho, jak brouzdali (r. m. živ.) v jeteli (stroji). Jsou potom moc snadno k vyčuchání (předpona vy-) a nejsou na polích (mořích) ani v lesích (koncovka -ích; podvzor k hrad) v bezpečí (předpona bez-).

b) Individuální.

2. a), b) **Podmět je podtržený, přísudek je tučně; Byt nám vymaloval malíř. – Byt nám vymalovali malíři.**

Kapající kohoutek **opravil instalatér.** – Kapající kohoutek **opravili instalatéři.** Kanceláře **uklidila uklízečka.** – Kanceláře **uklidily uklízečky.** Náhradní klíče **výrobil zámečnick.** – Náhradní klíče **vyrobili zámečníci.** Oběd v restauraci **uvařil kuchař.** – Oběd v restauraci **uvařili kuchaři.** Vlasy **ostříhala kadeřnice.** – Vlasy **ostříhaly kadeřnice.**

3. a), b) Když se psi dozvěděli, že v sousedství žijí lidé, sebrali se a šli k nim do strážní služby. Lidé byli rádi, neboť psi za práci nežádali plat. Stačil jim byt a strava //odstavec// Kočky se dozvěděly, jak si psi žijí. Proto se také kočky začaly stěhovat za lidmi. Jenže ve dveřích lidských příbytků stáli psi. Kočky si ale poradily. Když tato zvířata nemohla dovnitř dveřmi, dostala se tam oknem.

4. a) Individuální.

b) Ve městě vyrůstaly nové a nové domy. (VJ). Motorové pily pokácely nakonec celý les, takže tam zbyly jen samé pařezy. (S) Město se dál a dál rozšiřovalo a i pařezy postupně mizely. (S) Na tom posledním se zvířátka zachránila. (VJ) Nakonec se pařez i se zvířátka ocitl uprostřed rušné křižovatky. (VJ) Strážníci z toho byli nešťastní a nevěděli, co mají dělat. (S)

- c) Individuální.

IX. ROZVÍJÍME UMĚNÍ KOMUNIKACE str. 114 – 123

strana 114 – strana 124

Individuální.

X. ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ str. 124 – 127

1. a) Proč nenosí žabky plavky. Koupaly se žabky blízko staré lávky, všechny měly na neděli pěkné nové plavky. Ze šupinek jim je šila jejich prababička milá.
b) blízko – daleko, staré – nové, všechny – žádné, pěkné – ošklivé, nové – staré.
c) žabky, šupinek, prababička.
d) pra-bab-ičk-a.
2. Orli i supi bojují zobáky a drápy. Včely a čmeláci mají žihadla, medvědi a rysy bojují tlapami. Zmije jsou nebezpečné jedovatými zuby. Čápi chytají žáby a ryby. Žáby se živí mouchami a komáry. Sokoli pronásledují holuby, ostříže a jestřáby. Lvi se plíží za antilopami a gazelami. Lišky uchvacují myši a zajíce.
3. a) Naše tělocvična (není vyjmen. slovo ani příbuzné) je v přízemí (stavení) školní budovy (ženy). Podlaha je pokrytá (tvrdá souhláska) parketami (ženami). Tělocvična (není vyjmen. slovo ani příbuzné) je vybavena (předpona vy-) šplhadly (městy), dvěma kladinami (ženami), v rozích (lesích) stojí kozy (ženy). Rádi cvičíme (není vyjmen. slovo ani příbuzné) se švihadly (městy) a děláme kotouly (hrady) na objemných (předpona ob-) žíněnkách. Přezouváme se do cvičební (není vyjmen. slovo ani příbuzné) obuvi (kosti). Nejvíce (není vyjmen. slovo ani příbuzné) se zadýcháme při vybíjení (předpona vy-), nejvíce (není vyjmen. slovo ani příbuzné) se zasmějeme (od zasmát se; -mě- v kořeni slova), když zkoušíme kotouly (hrady) na legrační překážkové (překážek) dráze.
b) Individuální.
4. a) Individuální.
b), c) Břetislav (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) byl syn (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) knížete (r. stř., č. j., 2. p., vz. kuře) Oldřicha (r. m., č. j., 2. p., vz. pán). Osvobodil Moravu (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena) od Maďarů (r. m., č. mn., 2. p., vz. pán). Proto jej kníže (r. stř., č. j., 1. p., vz. kuře) Oldřich (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) jmenoval správcem (r. m., č. j., 7. p., vz. soudce) Moravy. Břetislav (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) si zvolil (3. os., č. j., čas min.) za své sídlo (r. stř., č. j., 4. p., vz. město) hrad (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad) v Brně (r. stř., č. j., 6. p., vz. město) a rozhodl se, že zubožené zemi (r. ž., č. j., 3. p., vz. růže) vrátí (3. os., č. j., čas bud.) její bývalou slávu (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena). Po čase (r. m., č. j., 6. p., vz. hrad) se Břetislav (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) dozvěděl (3. os., č. j., čas min.) že v cizině (r. ž., č. j., 6. p., vz. žena) žije překrásná dívka (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena) Jitka (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena). Břetislav (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) si umínil, že se s ní ožení (3. os., č. j., čas bud.), i kdyby měl všechny kraje (r. m., č. mn., 4. p., vz. stroj) objet a Jitku (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena). sám vyhledat (inf.)
d) předpona ob- a jet; např.: objev.

5. a), b) Lež (lži; 1. p., č. j., r. ž., vzor píseň) má krátké nohy (4. p., č. mn., r. ž., vzor žena), daleko neuteče. – Lež se dlouho neutají, pravda nakonec vyjde najevo.
Co se v mládí (6. p., č. j., r. stř., vzor stavení) naučíš, ve stáří (6. p., č. j., r. stř., vzor stavení) jako když (tvrdá souhl.) najdeš. – To, co se člověk naučí v mládí, mu přinese užitek i ve stáří.
Nějak bylo (vyjmen. slovo), nějak bude. – Všechno vždy nějak dopadne.
Je tma jako v pytlí (stroji; 6. p., č. j., r. m., vzor stroj). – Je velká tma.
Mám hlad, že bych (vyjmen. slovo) hřebíky (není vyjmen. slovo ani příbuzné; 4. p., č. mn., r. m., vzor hrad) polykal

(vyjmen. slovo). – Mám tak velký hlad, že je mi jedno, co budu jíst.

Čí chleba jíš, toho **píseň** (není vyjmen. slovo ani příbuzné; 4. p., č. j., r. ž., vzor píseň) zpívej (není vyjmen. slovo ani příbuzné). – Toho, díky němuž získáváš svou obživu (kdo tě zaměstnává), podporuj a projevuj mu přízeň.

Kolik **jazyků** (2. p., č. mn., r. m., vzor hrad) znáš, tolikrát jsi **člověkem** (-vě- uprostřed slova; 7. p., č. j., r. m., vzor pán). – Čím více jazyků člověk ovládá, tím více se mu v životě otevírá možností.

Boží mlýny (vyjmen. slovo) melou pomalu, ale jistě (měkká souhl.). – Boží soud (nebo tzv. soudný den, který jednou nastane) jednoho dne potrestá každý špatný čin.

c) má – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., neuteče – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., naučíš se – 2. os., č. j., zp. oznam., čas bud., najdeš – 2. os., č. j., zp. oznam., čas bud., bylo – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., bude – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., je – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., mám – 1. os., č. j., zp. oznam., čas přít., polykal bych – 1. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme, jíš – 2. os., č. j., zp. oznam., čas přít., zpívej – 2. os., č. j., zp. rozkaz., čas neurč., znáš – 2. os., č. j., zp. oznam., čas přít., jsi – 2. os., č. j., zp. oznam., čas přít., melou – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas přít.

d) čas přít.: jsem, jsi, je, jsme, jste, jsou, čas min.: byl jsem, byl jsi, byl, byli jsme, byli jste, byli, čas bud.: budu, budeš, bude, budeme, budete, budou.

6. **a), b), c)** sbírka (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. žena), lízátko (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. město), pytlák (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. pán), mysl (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. kost, píseň), splývání (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. stavení), talíř (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. stroj), lvíče (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. kuře), píseň (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. píseň), sídliště (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. moře), pilník (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. hrad), bible (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. růže), myslivec (příbuzné s vyjmen. slovem po m, není vyjmen. slovo ani příbuzné po l; vz. muž), pýcha (vyjmen. slovo; vz. žena), umyvadlo (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. město), sýček (vyjmen. slovo; vz. pán), chvíle (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. růže), třpyt (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. hrad), obydlí (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. stavení), cvičitel (není vyjmen. slo-vo ani příbuzné; vz. muž), sklizeň (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. píseň), jeviště (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. moře), polibek (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. hrad), povinnost (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. kost), vycházka (předpona vy-, vz. žena), klopýtnutí (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. stavení), pytel (příbuzné s vyjmen. slovem; vz. stroj), televize (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. růže), písmo (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. město), vítěz (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. muž), Přibyslav (vyjmen. slovo; vz. kost), Litomyšl (není vyjmen. slovo ani příbuzné po l, vyjmen. slovo po m; vz. píseň), pilina (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. žena), zívnutí (není vyjmen. slovo ani příbuzné; vz. stavení), sysel (vyjmen. slovo, vz. pán).

d) Individuální; např.: sbírka – sbírat, sběrný, sklizeň – sklízet, sklizený.

e) Individuální; např.: Babička mi koupila lízátko. Koupíš mi lízátko? Kup mmi lízátko. Kéž by mi babička koupila lízátko.

7. Individuální. Např.: Pobyli jsme dva týdny u moře. Dívky pobýly týden na horách. Pobili všechny nepřátele. Děti pobíly střechu psí boudy plechem. Rolníci tento týden vyseli obilí. Rolnice dnes vysely hrách. Vzbouřenci viseli na šibenici. Obrazy visely na zdi. Psi vyli na měsíc. Rozbité motory nesnesitelně vyly. I hoši vili věnečky. Víly vily věnečky.

8. **a)** Individuální; např.: ... Jezdí na kole..., nejraději ale chodí pěšky. Navštěvují staré hrady a zámky...

b), c) Člověk (1) by (5) měl (5) procestovat (5) svoji (3) vlast (1). – (VJ) Toník (1) cestuje (5) s (7) tatínkem (1) a (8) maminkou (1). – (VJ) Cestuje (5) na (7) kole (1), vlakem (1) i (8) autem (1), nejraději (6) ale (8) cestuje (5) pěšky (6). – (S) Cestují (5) po (7) starých (2) hradech (1) a (8) zámcích (1), často (6) se (3) rozjedou (5) jen (6) tak (6) do (7) přírody (1). – (S) Někdy (6) si (3) Toník (1) myslí (5), že (8) procestovali (5) celý (2) stát (1). – (S) Tatínek (1) se (3)

tomu (3) směje (5): – (VJ) „Na (7) to (9) si (3) počkáš (5)! – (VJ) Naše (3) země (1) je (5) veliká (2)!“ – (VJ).

d) vlast – země, cestuje – putuje, jezdí, někdy – občas, myslí si – domnívá se, veliká – obrovská.

e) Individuální.

strana 126

- 9 a) **čas minulý:** Na podzim jsme pouštěli draky. Myslivcům jsme sbírali zásoby žaludů a kaštanů. V zimě jsme pečovali o ptáky. Jezdili jsme na lyžích a hráli jsme hokej. Na jaře jsme vyráběli ptákům budky. Hodně jsme chodili do přírody. Užívali jsme si koupání. Rodičům jsme pomáhali na zahradě.

čas budoucí: Na podzim budeme pouštět draky. Myslivcům budeme sbírat zásoby žaludů a kaštanů. V zimě budeme pečovat o ptáky. Budeme jezdit na lyžích a budeme hrát hokej. Na jaře budeme vyrábět ptákům budky. Hodně budeme chodit do přírody. Budeme si užívat koupání. Rodičům budeme pomáhat na zahradě.

b) Na podzim (4. p.) použijeme draky (4. p.). Myslivcům (3. p.) sbíráme zásoby (4. p.) žaludů (2. p.) a kaštanů (2. p.). V zimě (6. p.) pečujeme o ptáky (4. p.). Jezdíme na lyžích (6. p.) a hrajeme hokej (4. p.). Na jaře (6. p.) vyrábíme ptákům (3. p.) budky (4. p.). Hodně chodíme do přírody (2. p.). Užíváme si koupání (2. p.). Rodičům (3. p.) pomáháme na zahradě (6. p.).

c) 1. os., č. j.: pouštím, sbírám, pečuji, jezdím, hraji, vyrábím, chodím, užívám si, pomáhám; 2. os., č. mn.: pouštíte, sbíráte, pečujete, jezdíte, hrajete, vyrábíte, chodíte, užíváte si, pomáháte.

10. Vlaštovky se živí komáry a mouchami. Pod zemí si shromažďují zásoby obilí křečci a sysli. Na louce se pasou krávy a husy. Na květinách sbírají sladkou šťávu včely a čmeláci. Pánovo obydlí hlídají psi.

11. a), c) **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Sluníčko (měkká souhláska) **začíná** přibírat (není vyjmen. slovo ani příbuzné) na síle (není vyjmen. slovo ani příbuzné). Každý (tvrdá souhláska) den **přibývají** (příbuzné s vyjm. slovem) sluneční paprsky a sněhu **ubývá** (příbuzné s vyjm. slovem). Silnice (není vyjmen. slovo ani příbuzné) **vysychají** (předpona vy-, příbuzné s vyjm. slovem). Od jihu údolím (není vyjmen. slovo ani příbuzné) **přiletěl** vlahý vítr (není vyjmen. slovo ani příbuzné). Vítr (není vyjmen. slovo ani příbuzné) **přinesl** (měkká souhl.) vydatné (předpona vy-) deště. Voda smývá (příbuzné s vyjm. slovem) zbytky (příbuzné s vyjm. slovem) sněhu. Brzičko (koncovka -ičko) **rozpuknou** (předpona roz-) na stromech první pupeny (tvrdá souhl.) a vyraší (předpona vy-) nové lístečky (není vyjmen. slovo ani příbuzné). Na polích (není vyjmen. slovo ani příbuzné) **se objeví** (kořen -jev) klíčící (není vyjmen. slovo ani příbuzné) obilí (vzor stavení).

b) přibírat na síle – víc hrát, vlahý vítr – vlhce teplý vítr, vydatné deště – silné deště, vítr přiletěl – vítr přivanul, rozpuknou pupeny – prasknou pupeny.

d) Např.: objevit – objev, objet – objetí, objem – objemný, objednat – objednaný.

12. **Podmět je podtržený, přísudek je tučně:** Kočky **ležely** na polštářku. Kosi **letěli** v hejnu. Lesy **šuměly** ve větru. Strašidla **strašila**. Ryby **plaval** hluboko pod vodou.

strana 127

13. a) Viktorín měl dnes úplně nový sešit, kde měl na první straně nalepenou známku. Oznamoval nám, že začíná sbírat známky z celého světa. Také nám vysvětlil, že sbírání známek je užitečná věc, protože se přitom člověk může naučit i dějepis a zeměpis. Bylo by prima, kdybyste všichni také začali sbírat známky, řekl Viktorín. Vzápětí dodal: „Ty známky ale nesmějí být zničené a musejí mít všechny vroubky.“ Když jsem přišel domů na oběd, hned jsem poprosil maminku, aby mi dala nějaké známky.

b) Individuální.

 c) Individuální.

14. Pekaři pekli buchty. Rybáři chytali ryby. Maminky chovaly děti. Děti stavěly sněhuláky.

15. a) pršelo – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., usychalo – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., běžel – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., potká – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., povídá – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., máme – 1. os., č. mn., zp. oznam., čas přít., odpoví – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., vysvitlo by – 3. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme, vytvořil bych – 1. os., č. j., zp. podm., čas neurč., letěl – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., zakřičel – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., utíkej – 2. os., č. j., zp. rozkaz., čas neurč., blíží se – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., ukončil – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., pelášil – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., stačily – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.

b) Individuální.

16. a) „Babičko, proč se říká výlet? My jsme nejdřív jeli autem a pak jsme chodili pěšky. Vůbec jsme neletěli,“ povídá Alenka. Babička říká: „Ale vyletěli jsme jako ptáci z hnízda.“ „Míša mi vykládal,“ pokračuje Alenka, „jak se těší na školní výlet. To, babičko, také nepoletí.“ „I to víš že ne, jakpak by letěl. Počkej, povím ti něco o jednom školním výletě před mnoha lety.“

b) Individuální; např.: Výlet.

 c) Individuální.

d) Individuální.